

**2023-жылдын 1-январынан тартып 2023-жылдын 31-декабрына чейинки
мезгил аралыгына карата Кыргыз Республикасынын Жаратылыш
ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлигинде жана
анын регионалдык, ведомстволук бөлүнүштөрүндө бюджеттин
аткарылышына жүргүзүлгөн шайкештик аудити жөнүндө
ОТЧЕТ**

2024-жылга Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын аудитордук иш планына жана Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын 2024-жылдын 24-сентябрындагы № 6-1/621, 2025-жылдын 10-январындагы № 06-1/7 буйруктарына ылайык, аудитор Ж.Ш. Нурматовдун жетекчилиги менен, курамында башкы мамлекеттик инспектор Д.А. Арстанбеков, мамлекеттик инспекторлор К.К. Жумабаев, К.М. Чекиров, А.А. Абдуллаев, Б.О. Абдыкасымов, Б.Э. Искитов, К.М. Калмаматовдон турган аудит тобу тарабынан 2023-жылдын 1-январынан тартып 2023-жылдын 31-декабрына чейинки мезгил аралыгына карата Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлигинде жана анын регионалдык, ведомстволук бөлүнүштөрүндө бюджеттин аткарылышына шайкештик аудити жүргүзүлдү.

Аудиттин максаты

Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлигинин жана анын ведомстволук мекемелеринин, регионалдык башкармалыктарынын, жаратылыш парктарынын жана коруктарынын бюджеттеринин аткарылышына жүргүзүлгөн аудиттердин негизинде алардын ишинин колдонуудагы ченемдик-укуктук актыларга ылайык келиши жөнүндө ишенимдүү далилдерди алуу.

Жооптуу тарап жана аудит субъектиси

Ушул аудитке карата жооптуу тарап жана аудит субъектиси болуп Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлиги (мындан ары - Министрлик, ЖРЭТКМ), анын ведомстволук мекемелери, регионалдык башкармалыктары, жаратылыш парктары жана коруктары эсептелет.

Аудит субъектисинин милдеттери

Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөлдөө министрлигинин жетекчилиги мамлекеттик каражаттарды тескөөдө мыйзамдын сакталышына, мамлекеттик органга өкүлдөлгөн ыйгарым укуктуу жүзөгө ашырууга, ошондой эле ушул аудиттин предмети үчүн жооптуу болот.

Аудитордун жана аудитордук топтун милдеттери

Аудитордун жана аудитордук топтун милдети, жүргүзүлгөн аудиттин негизинде мыйзам талаптарына (аудиттин критерийлерине) Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары жана техникалык көзөмөл

министрлигинин ишинин шайкеш келүүсүнө карата өз алдынча корутундуга келүүсүндө турат.

Аудит жүргүзүү мезгилинде каржылоону бөлүштүрүүчүлөр болуп төмөндөгүлөр эсептелген:

Биринчи кол коюу укугу менен:

- министрлер: 2021-жылдан тартып 2023-жылдын 15-мартына чейин Д.А. Кутманова, 2023-жылдын 15-мартынан тартып 2024-жылдын 26-июнуна чейин М.Ж. Тургунбаев. 2024-жылдын 1-июлунан тартып 30-августуна чейин А.А. Сапаралиев, 2024-жылдын 5-сентябрынан бүгүнкү күнгө чейин М.А.Машиев;

- министрдин биринчи орун басары 2021-жылдын 1-ноябрынан тартып бүгүнкү күнгө чейин К.У. Касейинов;

Экинчи кол коюу укугу менен: экономика, каржы жана эсеп башкармалыгынын башчысы Б.О. Мусаканова 2021-жылдын 16-сентябрынан тартып бүгүнкү күнгө чейин, каржы-экономика башкармалыгынын бухгалтердик эсеп бөлүмүнүн башчысы М.Т. Токтосунов 2022-жылдын 1-февралынан тартып бүгүнкү күнгө чейин.

Аудиттин предмети

Аудиттин предмети болуп, салыктык эмес кирешелерди администрлөөдө, бюджеттик жана атайын эсептин каражаттарын пайдаланууда аудит субъектисинин иш-аракеттеринин Кыргыз Республикасынын ченемдик-укуктук актыларынын талаптарына ылайык келүүсүнө баа берүү болуп саналат жана төмөндөгү иш-чараларды камтыйт:

- Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасы тарабынан мурдагы аудиттердин жыйынтыктары боюнча берилген жазма буйруктардын жана сунуштамалардын аткарылышы;

- министрлик администрлеген салыктык эмес кирешелердин эсебин жана төлөмүн жүргүзүү иштерин талдоо;

- бюджеттик жана атайын эсептин каражаттарынын сметаларынын түзүлүшү жана аткарылышы;

- олуттуулук көлөмүнөн жогорку чыгымдарга аудит жүргүзүү;

- ченемдик укуктук актыларга ылайык эмгек акыга жана башка төлөмдөргө, штаттык ырааттаманын туура түзүлүшүнө аудит;

- негизги каражаттардын жана товардык-материалдык баалуулуктардын эсеби жана абалы;

- жылуулук, электр энергиясын, жаратылыш газын, сууну жана агындыларды керектөөнүн лимиттеринин, автотранспортту пайдалануунун лимиттеринин сакталышы;

- дебитордук жана кредитордук карыздардын эсеби жана абалы;

- мамлекеттик сатып алууларды жүргүзүүдө “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын талаптарынын сакталышы;

- бухгалтердик эсептин жана отчеттуулуктун абалын баалоо.

Аудиттин критерийлери

Бюджеттин аткарылышынын мыйзамдарга шайкештигин баалаган критерийлер:

- Кыргыз Республикасынын Бюджеттик Кодекси;
- Кыргыз Республикасынын Эмгек Кодекси;
- Кыргыз Республикасынын “Салыктык эмес кирешелер жөнүндө” Кодекси;
- “Бухгалтердик эсеп жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамы;
- “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамы;
- “Айлана-чөйрөнү коргоо жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамы;
- “Өзгөчө корголуучу жаратылыш аймактары жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамы;
- “Жаныбарлар дүйнөсү тууралуу” Кыргыз Республикасынын Мыйзамы;
- “Аңчылык жана мергенчилик чарбасы жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамы;
- “Өсүмдүктөр дүйнөсүн коргоо жана пайдалануу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамы;
- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 19-сентябрындагы № 559 “Кыргыз Республикасында Айлана-чөйрөнү булгагандык үчүн төлөмдү аныктоо методикасын бекитүү жөнүндө” токтому;
- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2015-жылдын 23-мартындагы № 143 “Кыргыз Республикасынын аймагында аңчылык кылуу эрежелерин бекитүү жөнүндө” токтому;
- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 29-сентябрындагы № 626 “Казыналыктын бирдиктүү эсеп системасындагы атайын жана депозиттик эсептерде топтолгон бюджеттик мекемелердин каражаттары жөнүндө” токтому;
- Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 29-апрелиндеги № 233 “Атайын эсептерде топтолуучу башка каражаттар жөнүндө” токтому;
- Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 30-апрелиндеги № 240 “Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын кызматтык жана нөөмөттүк автотранспортун пайдаланууну тартипке келтирүү боюнча чаралар жөнүндө” токтому;
- Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 1-августундагы ПЖ № 266 “Кыргыз Республикасынын мамлекеттик жарандык кызматчыларына жана муниципалдык кызматчыларына эмгек акы төлөө шарттары жөнүндө” Жарлыгы;
- Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 1-августундагы № 433 “Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарын

жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарын тейлеп иштеген кызматкерлерге эмгек акы төлөө шарттары жөнүндө” токтому;

- Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 2018-жылдын 25-декабрындагы № 137-Б жана 2023-жылдын 11-июлундагы № 2-Б буйруктары менен бекитилген “Мамлекеттик башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансылык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча” жоболору.

Ишти аткарууда колдонулган аудиттин стандарттары

Иш INTOSAI аудитинин негизги принциптерине, шайкештик аудити боюнча колдонмолорго, атап айтканда, ISSAI 400 жана ISSAI 1400 (2015-жылы кайра каралып чыккан), ошондой эле Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын Кеңешинин 2021-жылдын 29-мартындагы № 01-26/56 токтому менен бекитилген Шайкештик аудити боюнча колдонмого ылайык жүргүзүлдү.

Этикалык талаптарга ылайык келүүсү

Аудиттин эл аралык стандарттары этикалык талаптарды сактоону, ошондой эле аудиттин предмети, анын бардык олуттуу аспектеринде мыйзамдарга жана жөнгө салуучу ченемдерге туура келээрине негиздүү ишенимди алуу үчүн пландаштырууну жана жүргүзүүнү талап кылат.

Аткарылган иштердин кыскача баяндамасы

Аудит Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлигинин кызмат адамдары берген документтердин, материалдардын, маалыматтардын негизинде жүргүзүлдү. “Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасы жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 3-бөлүгүнүн, 29-беренесине ылайык аудитти жүзөгө ашыруу үчүн берилген маалыматтардын аныктыгы, объективдүүлүгү жана толуктугу үчүн аудит субъектисинин кызмат адамдары жоопкерчилик тартышат.

Аудит жыйынтыгын тастыктоочу жетиштүү жана ылайыктуу далилдерди алуу үчүн колдонмонун талаптары боюнча жол-жоболорду жүргүзүүнү камтыйт. Аудит чогултулган аудитордук далилдер ушул отчетто жазылган корутунду жана сунуштар үчүн негизди камсыз кылуу үчүн жетиштүү болуп саналат деп эсептейт.

Корутунду

Жүргүзүлгөн аудиттин натыйжасында Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлигинде жана анын ведомстволук бөлүмдөрүндө бюджеттик каражаттарды жана атайын эсептин каражаттарын пайдалануу төмөндө баяндалган айрым жагдайларды кошпогондо, жалпысынан бардык олуттуу аспектерде мыйзамдын талаптарына ылайык келери аныкталган.

Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын мурдагы аудитинин жыйынтыктары боюнча жазма буйруктардын аткарылышы

Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасы, 2021-жылдын 1-январынан тартып 2022-жылдын 31-декабрына чейинки мезгил аралыгына карата Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлигинин бюджетинин аткарылышына жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыгы боюнча 2024-жылдын 2-февралындагы №01-20/13 каты менен берилген 17 пункттан турган жазма буйруктун жалпысынан 13 пункту аткарылган, 3 пункту (1,5,6) жарым-жартылай аткарылган, 1 пункту аткарылган эмес (3). Калыбына келтирилүүгө тийиш болгон 8655,5 миң сомдон 5655,35 миң сому калыбына келтирилип, калган 3000,15 миң сомдун 442,00 миң сому бюджетке, 2558,15 миң сому бухгалтердик эсеп боюнча калыбына келтириле элек.

2021-2022-жылдарга жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыгы боюнча берилген жазма буйруктун төмөндөгү пункттары жарым-жартылай жана толук аткарылган эмес:

- 1-пункт: 2019-2020-жылдарга жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыктары боюнча Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын 05.08.2022-жылдагы №01-23/157 жазма буйругунун 2 пункту аткарыла элек: “Геология жана жер казынасын пайдалануу департаментинин атайын эсебине кайтарымдуу финансылык жардамдын 28 392,4 миң сом суммасындагы калдыгын кайтаруу, анын ичинен: “Түндүк-Кыргыз геологиялык экспедициясы” МИден – 15 223,3 миң сом, “Түштүк-Кыргыз геологиялык экспедициясы” МИден – 8 819,5 миң сом, “Кыргыз геофизикалык экспедициясы” МИден – 4 349,7 миң сом (Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2021-жылдын 23-апрелиндеги № 170 токтому менен жогорудагы мамлекеттик ишканаларды бириктирүү жолу менен “Кыргызгеология” мамлекеттик ишканасы түзүлгөн);

- 3-пункт: “2021-2022-жылдар үчүн лицензияларды кармап туруу үчүн жыйымдардын төлөмдөрүн чегерүү боюнча тиешелүү эсеп камсыз кылынсын”;

- 5-пункт: “ЖРЭТКМге караштуу “Кыргызгеология” мамлекеттик ишканасы боюнча: Мамлекеттик мүлктүн ижарачыларынын 5 079,3 миң сом суммасындагы карыздарын жоюу жана 112,4 миң сом суммасындагы жер участкакторун мыйзамсыз пайдалангандыгы үчүн тиешелүү чаралар көрүлсүн” (мамлекеттик мүлктүн ижарачыларынан 2622,3 миң сом өлчөмүндө каражат өндүрүлгөн, калдыгы 2457,0 миң сом);

- 6-пункт: “Ижара акысынын 30%-ы-2 704,9 миң сом республикалык бюджетке которулсун” (2262,9 миң сом которулган, калдыгы 442,0 миң сом).

2019-жылдын 1-январынан тартып 2022-жылдын 31-декабрына чейинки мезгил аралыгына карата “Жаратылышты өнүктүрүү фонду” Коомдук фондунун ишине жүргүзүлгөн шайкештик аудиттин жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасы тарабынан 2023-жылдын 1-ноябрындагы № 01-20/123 каты менен берилген 14-пункттан турган жазма буйруктун 9 пункту аткарылган, 5 пункту (6,7,8,10,11) жарым жартылай аткарылган. Калыбына келтирүүгө тийиш жалпы 193 656,9 миң сомдун

68383,13 миң сомду калыбына келтирилген. Калыбына келтирүүгө тиешелүү каражаттын калдыгы 125 273,7 миң сомду түзөт.

2021-2022-жылдарга жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине берилген 3 пункттан турган жазма буйрук (02.02.2024-жылдын № 01-20/14) толук аткарылган эмес.

Сунуштама

- 2021-2022-жылдарга карата жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыгы боюнча берилген жазма буйруктун (02.02.2024-жылдагы №01-20/13) №№ 1,3,5,6 пункттары толук аткарылсын, 3 000,15 миң сом калдыктын 442,00 миң сомду бюджетке, 2 558,15 миң сомду бухгалтердик эсеп боюнча калыбына келтирилсин.

- 2019-2022-жылдарга карата “Жаратылышты өнүктүрүү фонду” Коомдук фондунун ишине жүргүзүлгөн шайкештик аудиттин жыйынтыгы боюнча (01.11.2023-жылдагы № 01-20/123) берилген жазма буйруктун №№ 6,7,8,10,11 пункттары аткарылсын, 125 273,7 миң сом суммасындагы каражаттардын калдыгы калыбына келтирилсин.

- Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасы тарабынан мурдагы жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыктары боюнча берилген жазма буйруктарын толук аткарылышын камсыз кылбаган кызмат адамдарынын жоопкерчилиги каралсын.

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине

- 2021-2022-жылдарга жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине берилген 3 пункттан турган жазма буйрук (02.02.2024-жылдын № 01-20/14) толук аткарылсын.

- Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасы тарабынан мурдагы жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыктары боюнча берилген жазма буйруктун аткарылышын камсыз кылбаган кызмат адамдарынын жоопкерчилиги каралсын.

Аудит субъектисинин кыскача мүнөздөмөсү

Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлиги айлана-чөйрөнү коргоо, экология жана климат, геология жана жер казынасын пайдалануу, жаратылыш ресурстарын, анын ичинде биоресурстарды, жер казынасын пайдалануу жана коргоо чөйрөлөрүндөгү мамлекеттик саясатты иштеп чыгууну, ишке ашырууну жана координациялоону жүзөгө ашыруучу, экологиялык (анын ичинде химиялык, биологиялык, радиациялык жана ядролук) өнөр жай коопсуздугунун, тоо-кен иштеринин коопсуздугунун, жер казынасын коргоонун талаптарынын сакталышына, көмүрдүн жана отундун сапатына мамлекеттик контролду жана көзөмөлдү жүзөгө ашыруучу аткаруу бийлигинин ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы болуп саналат.

Министрликтин түзүмүнө юридикалык жак статусуна ээ 5 ведомстволук бөлүмдөр, 8 региондук башкаруу органдары, 10 жаратылыш коруктары, 12 жаратылыш парклары, 2 мамлекеттик ишканасы, “Ысык-Көл” биосфералык

аймагынын дирекциясы, “Жаратылышты өнүктүрүү фонду” коомдук фонду, Тармактар аралык окуу борбору жана “Озон борбору” мекемеси кирет.

Мында, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 15-ноябрындагы № 263 “Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлигинин маселелери жөнүндө” токтому менен “Озон борбору” мекемеси (мындан ары – Мекеме) Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлигине караштуу “Озон борбору” мекемеси болуп министрликтин курамына киргизилгендигине карабастан анын ишин жөнгө салган укуктук ченемдик документтери жогорудагы токтомго шайкеш келтирилбегендигин белгилөөгө болот.

Мекеме бүгүнкү күнгө чейин өзүнүн ишин 2003-жылы Кыргыз Республикасынын Экология жана өзгөчө кырдаалдар министринин биринчи орун басары тарабынан бекитилген Уставдын негизинде жүргүзүүдө. Уставда мекеме Кыргыз Республикасынын Өкмөтү менен “ЮНЕП” айлана-чөйрөнү коргоо фондусунун (БУУнун айлана-чөйрөнү коргоо боюнча мекемеси) ортосунда түзүлгөн меморандумдун негизинде түзүлгөндүгү, анын иши “ЮНЕП” айлана-чөйрөнү коргоо көп тармактуу фонду тарабынан каржылана тургандыгы, ишинин негизги максаты катары озон катмарын бузуучу заттар боюнча Монреаль протоколундагы Кыргыз Республикасынын милдеттеринин аткарылышына көмөктөшүү жана Кыргыз Республикасында озон катмарын бузуучу заттарды колдонууну токтотуу боюнча Мамлекеттик программасын ишке ашыруу көрсөтүлгөн.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан 2016-жылдын 16-июлундагы № 419 токтому менен “2016-2020-жылдар мезгилинде озонду бузуучу заттарды пайдаланууну токтотуу боюнча” Программасы (3-фаза) бекитилген, анда Кыргыз Республикасынын аймагында 2020-жылга карата бардык озонду бузуучу заттарды (мындан ары - ОБЗ) керектөөнү (өндүрүш, экспорт жана импорт) толук токтотуу үчүн долбоорлорду каржылоого 1 059,5 миң АКШ доллары, гидрохлорфтор көмүртектеринен (ГХФУ) акырындап баш тартуу программасынын жалпы наркы 712,0 миң АКШ доллары көрсөтүлгөн. Бирок, аудитке аталган программанын аткарылышы жана андан кийинки аткарылган иш-чаралар жөнүндө отчеттук маалыматтар берилген жок.

Уставдын 6.2. пунктунда мекеме белгиленген тартипте Экология жана өзгөчө кырдаалдар министрлигинин финансы бөлүмүнө (учурда - Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлиги) учурдагы финансы отчетторун бере тургандыгы көрсөтүлгөн. Бирок, мекеме тарабынан Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлигине финансы чыгымдары боюнча отчеттор берилбегендиги белгилүү болду.

Сунуштама

“Озон борбору” мекемесинин ишин жөнгө салган ченемдик документтери (Уставы) Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 15-ноябрындагы № 263 “Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлигинин

маселелери жөнүндө” токтомунун 2-бөлүгүнүн 4-пунктуна ылайык келтирилсин.

Кыргыз Республикасында озон катмарын бузуучу заттарды колдонууну токтотуу боюнча мамлекеттик программасын ишке ашыруу жана анын аткарылышын каржылоо боюнча толук отчеттук маалыматтар алынып, талдоого алынсын.

2023-жылга карата Министрликтин жана анын регионалдык, ведомстволук бөлүнүштөрүнө жүргүзүлгөн шайкештик аудиттин жыйынтыктары боюнча жалпы бузуулар жана ченемдик документтерге дал келбестиктер 494 949,5 миң сомго аныкталган, анын ичинен: бюджетти аткаруудагы бузуулар жана кемчиликтер – 465 402,6 миң сомго, мүлктү пайдалануудагы бузуулар жана кемчиликтер – 2 892,0 миң сомго, эсеп жана отчеттуулук тартибиндеги бузуулар – 4 917,8 миң сомго, товарларды, жумуштарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү сатып алуу чөйрөсүндөгү бузуулар – 21 737,1 миң сомго. Ордуна коюлууга тийиш болгон 235 124,8 миң сомдун, аудиттин жыйынтыгы боюнча 1 407,4 миң сомго ордуна коюлган.

Министрлик тарабынан администрленген салыктык эмес кирешелер

Кыргыз Республикасынын “Салыктык эмес кирешелер жөнүндө” Кодекси 83,84,85,86-беренелерине жана “Айлана-чөйрөнү коргоо жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 15-беренесине ылайык, ЖРЭТКМ жана анын түзүмдүк бөлүмдөрү тарабынан жаратылыш ресурстарын пайдалангандыгы, айлана-чөйрөнү булгагандыгы жана жаратылышка тийгизген башка терс таасирлери үчүн жыйымдар администрленет.

2023-жылы Министрлик тарабынан администрленген төмөндөгү таблицада көрсөтүлгөн салыктык эмес кирешелерден жалпы 1 087 348,5 миң сом түшкөн:

Төлөм коду	Түшүүлөр түрү	Жалпы түшүүлөр	Аккумуляциялык эсеп	Атайын эсеп
14152320	Токой чарба өндүрүшүнүн жоготууларынын жана зыяндарынын ордун толтуруудан республикалык бюджетке төлөм	4 572 166,0	4 572 166,0	0,0
14152700	Өсүмдүк жана жаныбарлар дүйнөсүнүн объекттерин пайдалануу үчүн жыйымдар	179 512 416,8	103 834 854,8	75 677 562,0
14152800	Суу ресурстарын жана суу объекттерин пайдалануу үчүн төлөм	381 100 362,0	381 100 362,0	0,0
14152900	Жаратылыш активдерин пайдалануу үчүн дагы башка төлөмдөр	4 568 669,1	4 568 669,1	0,0
14153100	Куурчап турган чөйрөнү булгаган үчүн жыйым	491 714 582,5	323 796 265,5	167 918 317,0
14211900	Дагы башка мүлк ижарасы үчүн акы	285 740,0	285 740,0	0,0
14221900	Дагы башка төлөмдөр	8 728 439,9	8 728 439,9	0,0
14222710	Лицензияларды берүү үчүн мамлекеттик алым	439 300,0	439 300,0	0,0
14222800	Сертификаттарды жана башка уруксаат берүүчү документтерди берүү үчүн мамлекеттик алым	611 260,0	611 260,0	0,0
14222900	Мамлекеттик башка алымдар	21 600,0	21 600,0	0,0
14224900	Дагы башка жыйымдар	3 000,0	3 000,0	0,0
14311110	Айыптар	294 884,4	294 884,4	0,0
14311410	Контролдук-көзөмөл чараларын жүргүзүүдөн түшүүлөр	77 235,0	77 235,0	0,0
14311600	Экологиялык зыяндын ордун толтуруу акысы	14 776 492,1	13 205 669,1	1 570 823,0
14311700	Жерди бузгандык үчүн айыптар	365 407,0	365 407,0	0,0
14511900	Дагы башка салыктык эмес кирешелер	276 993,0	276 993,0	0,0
Жалпысы		1 087 348 547,8	842 181 845,8	245 166 702,0

Жалпы Министрлик тарабынан жыйналган 1 087 348,5 миң сом суммасындагы салыктык эмес кирешелердин 842 181,8 миң сому министрликтин аккумуляциялык эсеби аркылуу республикалык бюджетке, ал эми 245 166,7 миң сому министрликтин атайын эсебине Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 29-апрелиндеги № 233 “Атайын эсептерде топтолуучу башка каражаттар жөнүндө” жана 2023-жылдын 5-июлундагы № 335 “Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 29-сентябрындагы № 626 “Казыналыктын бирдиктүү эсеп системасындагы атайын жана депозиттик эсептерде топтолгон бюджеттик мекемелердин каражаттары жөнүндө” токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу” токтомдоруна ылайык чегерилген.

Аныкталды жана корутунду

Кыргыз Республикасынын “Салыктык эмес кирешелер жөнүндө” Кодексинин 84, 86-беренелеринде жана “Айлана-чөйрөнү коргоо жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 15-беренесинде, “Жаныбарлар дүйнөсү тууралуу” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 47-беренесинде,

“Өсүмдүктөр дүйнөсүн коргоо жана пайдалануу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 7-беренесинде айлана-чөйрөнү булгагандыгы жана өсүмдүктөр, жаныбарлар дүйнөсүнүн объектилерин пайдалангандыгы үчүн жыйымдар жаратылышты коргоо, жаныбарлар дүйнөсүнүн объектилерин комплекстүү пайдалануу, коргоо жана көбөйтүү, токойду эсепке алуу, коргоо, сактоо, токой өстүрүү, токойлорду калыбына келтирүү жана өндүрүмдүүлүгүн жогорулатуу иш-чараларына багыттала тургандыгы көрсөтүлгөн.

Мында, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 29-апрелиндеги № 233 “Атайын эсептерде топтолуучу башка каражаттар жөнүндө” токтому (25.07.2023-жылдан баштап күчүн жоготкон) жана Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2023-жылдын 5-июлундагы № 335 “Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 29-сентябрындагы № 626 “Казыналыктын бирдиктүү эсеп системасындагы атайын жана депозиттик эсептерде топтолгон бюджеттик мекемелердин каражаттары жөнүндө” токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу токтомдорунун негизинде, 2023-жыл ичинде 14152700 “Өсүмдүк жана жаныбарлар дүйнөсүнүн объектилерин пайдалануу үчүн жыйымдар” төлөм коду боюнча – 75 220,6 миң сом, 14153100 “Курчап турган чөйрөнү булгаган үчүн жыйымдар” төлөм коду боюнча – 167 918,3 миң сом (21.07.2023-жылга чейин), 14311600 “Экологиялык зыяндын ордун толтуруу акысы” төлөм коду боюнча – 1 570,8 миң сом (23.03.2023-жылга чейин), жалпы 244 709,7 миң сом суммасындагы салыктык эмес кирешелер Министрликтин атайын эсебине чегерилгендигин, анын ичинен 213 479,1 миң сом Министрликтин жана анын түзүмдүк бөлүнүштөрүнүн жаратылышты коргоо, жаныбарлар дүйнөсүнүн объектилерин комплекстүү пайдалануу, көбөйтүү, токойду эсепке алуу, сактоо, өстүрүү, калыбына келтирүү жана өндүрүмдүүлүгүн жогорулатуу багытында аткарыла турган иш-чаралары боюнча бекитилген өндүрүштүк программасы жок учурдагы чыгымдарына жумшалгандыгын белгилөөгө болот.

2023-жылы жогорудагы чегерилген салыктык эмес кирешелердин эсебинен Министрликтин борбордук аппараты 73 157,5 миң сомго, ведомстволук жана аймактык бөлүнүштөрү – 140 321,6 миң сомго каржыланган, алардын негизги бөлүгү кошумча эмгек акы чыгымдарына (сый акы, материалдык жардам) жана Социалдык фондго чегерүүгө чыгымдалган. Мында, Ош, Талас, Нарын регионалдык башкармалыктары, Ыссык-Көл, Дашман, Беш-Арал, Сурматаш мамлекеттик жаратылыш коруктары атайын эсепке каржылаган каражаттарды 100% кошумча эмгек акы чыгымдарына жана Социалдык фондго чегерүүгө чыгымдалгандыгын белгилөөгө болот.

Сунуштама

Кыргыз Республикасынын “Салыктык эмес кирешелер жөнүндө” Кодексинин 84, 86-беренелерине жана “Айлана-чөйрөнү коргоо жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 15-беренесине, “Жаныбарлар дүйнөсү тууралуу” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 47-беренесине,

“Өсүмдүктөр дүйнөсүн коргоо жана пайдалануу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 7-беренесине ылайык, Министрликтин атайын эсебине чегерилген салыктык эмес кирешелерди жаратылышты коргоо, жаныбарлар дүйнөсүнүн объектилерин комплекстүү пайдалануу, көбөйтүү, токойду эсепке алуу, сактоо, өстүрүү, калыбына келтирүү жана өндүрүмдүүлүгүн жогорулатуу багытында аткарыла турган иш-чаралар боюнча бекитилген өндүрүштүк программасынын негизинде каржылоо камсыздалсын.

Аныкталды жана корутунду

2023-жылы Министрликтин атайын эсебине 35,5 миң сом суммасындагы жерге жана жайыттарга ижара төлөмдөрү чегерилип калган. Аудит жыйынтыгы боюнча 11.02.2025-жылдагы № 1 төлөм тапшырыгы менен 35,5 миң сом бюджетке кайтарылды.

Аныкталды жана корутунду

2023-жылга Министрликтин регионалдык башкармалыктары тарабынан берилген отчеттук маалыматтарында айлана-чөйрөнү булгагандыгы үчүн түшкөн төлөм 485 986,2 миң сом суммасында көрсөтүлгөн. Мында, “Кумтөр Голд Компани” ЖАКтан айлана-чөйрөнү булгагандыгы үчүн түшкөн 26 560,0 миң сом отчеттук маалыматтарга кирбей калгандыгын, жалпы түшкөн төлөм отчеттук маалыматтар боюнча 512 546,2 миң сомду түзгөндүгүн белгилөөгө болот. Ал эми, 2023-жылы министрликтин топтоо (аккумуляциялык) жана атайын эсептерине 14153100 “Курчап турган чөйрөнү булгагандыгы үчүн жыйым” төлөм коду боюнча чегерилген акча каражаты 491 714,6 миң сомду түзгөн, же отчеттук маалыматтарда түшкөн төлөмдүн суммасы 20 831,6 миң сомго жогорулатып көрсөтүлгөн.

Сунуштама

Министрликтин регионалдык башкармалыктары тарабынан берилген отчеттук маалыматтарында айлана-чөйрөнү булгагандыгы үчүн төлөмдөр боюнча так эсебин жүргүзүү көзөмөлгө алынсын, Министрликтин топтоо (аккумуляциялык) жана атайын эсептерине 14153100 “Курчап турган чөйрөнү булгагандыгы үчүн жыйым” төлөм коду боюнча чегерилген акча каражаты менен салыштыруу актылары түзүлсүн.

Аныкталды жана корутунду

Аудит учурунда жүргүзүлгөн талдоолордун жыйынтыгы боюнча айлана-чөйрөнү булгагандыгы үчүн төлөм менен чарба субъекттери жеткиликтүү денгээлде камтылбагандыгы белгилүү болду.

2024-жылдын 1-январына карата министрликтин регионалдык башкармалыктарында айлана-чөйрөнү булгагандыгы үчүн төлөм жүргүзгөн 2 456 чарба субъектиси катталган. Мамлекеттик салык кызматында чарбалык иш жүргүзгөн 618 402 субъектери катталган, анын ичинен ишмердүүлүктөрү айлана-чөйрөнү коргоо иштерине таасири бар (булгоочу жана саркынды сууларды, таштандыларды чыгаруу) кайра иштетүү өнөр жайында - 22 140, курулуш тармагында - 25 364, мейманкана жана ресторан тармагында - 20 904.

Мында, ар бир иштеген ишканадан таштандылар чыга тургандыгын эске алганда, бул көптөгөн чарба субъектери айлана-чөйрөнү булгагандыгы үчүн төлөмдөрү менен камтылбагандыгын билдирет.

Аудит учурунда Чүй облусундагы шаарлардын мэриялары тарабынан берилген маалыматка ылайык, 2023-жылы чарбалык субъектилерден катуу-тиричилик калдыктарын чыгаруудан жалпы бюджетке түшпөй калган төлөмдүн суммасы эсеп боюнча 13 788,8 миң сомду түзгөн.

Балыкчы, Чолпон-Ата жана Каракол шаарларынан таштандыларды жайгаштыруу боюнча маалымат алынып, Ысык-Көл регионалдык башкармалыктын отчету менен салыштырууда таштандыларды жайгаштыруу төлөмү боюнча бюджеттин жоготуулары 76,7 миң сомго аныкталды.

Бишкек шаарынын мэриясынын “Тазалык” муниципалдык ишканасынын маалыматы боюнча 2023-жылы баардыгы болуп Бишкек шаарында 13 578 чарбалык субъектилер катталган, ошол эле учурда Министрликтин Бишкек шаары жана Аламүдүн району боюнча регионалдык башкармалыгынын эсепке алуу базасында болгону 2 374 чарбалык субъект катталган, анын ичинен 2023-жылы 296 субъект тарабынан айлана-чөйрөнү булгагандык үчүн төлөмү жүргүзүлгөн, бул “Тазалык” муниципалдык ишканасында катталган чарба субъектилеринин 2,2%ын, башкармалыкта катталган субъекттердин 12,5%ын гана түзөт.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 19-сентябрындагы № 559 “Кыргыз Республикасында Айлана-чөйрөнү булгагандык үчүн төлөмдү аныктоо методикасын бекитүү жөнүндө” токтомунун 14-пунктунда көчмө булактардан атмосфералык абаны булгагандык үчүн төлөм кайсы ведомствого таандык экендигине жана менчигинин түрүнө карабастан, *республикага отун ташып келүү, күйүүчү-майлоочу майларды (КММ) өндүрүү менен иштеген чарба субъектилеринен алына тургандыгы жана 15-пунктунда төлөмдү эсептөө* формуласы көрсөтүлгөн.

Аудит учурунда, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине караштуу Мамлекеттик салык кызматынан республикага отун ташып келүү, күйүүчү-майлоочу майларды (КММ) өндүрүү менен иштеген чарба субъектилери тарабынан 2023-жыл ичинде башка керектөөчүлөргө сатылган отундардын (бензин, дизтопливо, суюлтулган газ, авиация отуну) өлчөмү боюнча алынган маалыматтын негизинде жүргүзүлгөн эсептөөлөр боюнча көчмө булактардан атмосфералык абаны булгагандык үчүн төлөмдүн суммасы 367 788,5 миң сомду түзгөн. Ошол эле учурда, Министрликтин отчеттук маалыматтары боюнча, 2023-жылы жалпы көчмө булактардан атмосфералык абаны булгагандык үчүн түшкөн төлөмдүн суммасы 148 384,2 миң сомду, жүргүзүлгөн эсептөөлөр боюнча бюджетке түшпөй калган төлөмдүн суммасы 219 404,3 миң сомду түзгөн.

Мында, “Ишкерлер Альянсы” юридикалык жактардын бирикмесинин доо арызы боюнча көчмө булактардан атмосфералык абаны булгагандык үчүн төлөм боюнча соттук териштирүү иштери жүрүп, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун административдик иштер боюнча Соттук коллегиясынын

2023-жылдын 11-октябрындагы токтому менен Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 19-сентябрындагы № 559 “Кыргыз Республикасында Айлана-чөйрөнү булгагандык үчүн төлөмдү аныктоо методикасын бекитүү жөнүндө” токтомунун 14 жана 15-пункттары “Айлана чөйрөнү коргоо жөнүндө” жана “Атмосфералык абаны коргоо жөнүндө” Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына шайкеш келбейт деп таанылып, жокко чыгарылгандыктан, айрым нефтетрейдерлер тарабынан төлөмдөр жүргүзүлбөй келгендигин белгилөөгө болот.

“Ишкерлер Альянсы” юридикалык жактардын бирикмеси (мындан ары - Бирикмеси) көчмө булактардан атмосфералык абаны булгагандык үчүн төлөмдү республикага отун ташып келүү, күйүүчү-майлоочу майларды (КММ) өндүрүү менен иштеген чарба субъектилеринен алуу колдонуудагы мыйзамдарга туура келбестигин билдирип, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 19-сентябрындагы № 559 токтомунун 14 жана 15-пункттарын жокко чыгарууну суранган жана 2021-жылдын 10-февралындагы доо арызы менен Бишкек шаарынын административдик сотуна кайрылган. Бишкек шаарынын административдик соту 2023-жылдын 10-январындагы чечими менен Бирикменин доо арызын канааттандырып, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 19-сентябрындагы № 559 токтомунун 14 жана 15-пункттарын жокко чыгарган. Ал эми, Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине караштуу Соттук Өкүлчүлүк борборунун апелляциялык арызын караган Бишкек шаардык сотунун административдик иштер боюнча Соттук коллегиясы Бишкек шаарынын административдик сотунун 2023-жылдын 10-январындагы чечимин толугу менен жокко чыгарып Бирикменин доо арызын канааттандырган эмес. Бирок, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун административдик иштер боюнча Соттук коллегиясы 2023-жылдын 11-октябрындагы токтому менен Бишкек шаардык сотунун 2023-жылдын 22-майындагы чечимин жокко чыгарып, Бишкек шаарынын административдик сотунун 2023-жылдын 10-январындагы чечимин күчүндө калтырган.

Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине караштуу Соттук Өкүлчүлүк борборунун жогорудагы соттук териштирүүнүн жыйынтыгын билдирген 2023-жылдын 24-ноябрындагы № 491 катын, Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлиги 2023-жылдын 12-декабрындагы № 04-1/13161 каты менен Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясына жолдогон. Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясы 2023-жылдын 13-декабрындагы № 70784 каты менен Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлигине Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине караштуу Соттук Өкүлчүлүк борбору тарабынан жолдонгон материалдарды мындан ары иш алып баруу үчүн кароого жөнөткөн. Бирок, Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлиги тарабынан Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 19-сентябрындагы № 559 “Кыргыз

Республикасында Айлана-чөйрөнү булгагандык үчүн төлөмдү аныктоо методикасын бекитүү жөнүндө” токтомунун 14 жана 15-пункттарын “Айлана чөйрөнү коргоо жөнүндө” жана “Атмосфералык абаны коргоо жөнүндө” Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына шайкеш келтирүү иштери жүргүзүлгөн эмес.

Сунуштама

Айлана-чөйрөнү булгагандыгы үчүн төлөм менен чарба субъектилерин толук камтуу боюнча тиешелүү кызматтар (Мамлекеттик салык кызматы, Экологиялык жана техникалык көзөмөл кызматы, жергиликтүү муниципалдык башкаруу органдары) жана таштандыларды, суу саркындыларын чыгаруу кызматтарын аткарган ишканалар менен биргеликте натыйжалуу иш-аракеттер жүргүзүлсүн.

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине, Министрликке

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 19-сентябрындагы № 559 “Кыргыз Республикасында Айлана-чөйрөнү булгагандык үчүн төлөмдү аныктоо методикасын бекитүү жөнүндө” токтомунун 14 жана 15-пункттарын “Айлана чөйрөнү коргоо жөнүндө” жана “Атмосфералык абаны коргоо жөнүндө” Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына шайкеш келтирүү боюнча маселе каралсын.

Аныкталды жана корутунду

Министрликтин регионалдык башкармалыктары айлана-чөйрөнү булгагандыгы үчүн төлөмдөрдүн эсебин чарба субъектилери берген маалыматтардын негизинде эсептешкен.

Мында, Нарын регионалдык башкармалыгында чарба субъектилеринин 2022-жылдагы иштеген ишинин жыйынтыгы боюнча айлана-чөйрөнү булгагандыгы үчүн төлөмдөрдүн эсебин түзүү үчүн берилген маалыматтарын кароодо, көмүр казуудан топтолгон тоо калдыктарынын көлөмү “Атай Групп” ЖЧКсында “Ю энд Ми Ко” ЖЧКсына салыштырмалуу 5 эсе көптүгүнө карабастан, көмүр казуудан абага чыгарылган чаңдын өлчөмү 0,13 эсе аз, ал эми атмосферага чыгарылган көмүрдүн чаңы 1,06 эсе көп көрсөтүлгөндүгүн белгилөөгө болот. Бул, айлана-чөйрөнү булгагандыгы үчүн төлөмдөрдүн эсебин түзүүдө чарба субъектилери берген маалыматтардын негиздүүлүгүн кароону талап кылат.

Сунуштама

Айлана-чөйрөнү булгагандыгы үчүн төлөмдөрдүн эсебин түзүүдө, чарба субъектилери берген маалыматтардын негиздүүлүгү каралсын.

Аныкталды жана корутунду

Министрликтин регионалдык башкармалыктары тарабынан айлана-чөйрөнү булгагандыгы үчүн эсептелген төлөмдөрдү өндүрүү боюнча натыйжалуу иш-аракеттеринин жоктугунан 2023-жылдын 31-декабрына карата чарба субъектилеринин карызы 45 964,9 миң сомго жеткен, анын ичинен ири көлөмдө: Бишкек шаары жана Аламүдүн району боюнча регионалдык башкармалыгы боюнча – 27 074,8 миң сом, Чүй регионалдык

башкармалыгы боюнча – 16 737,8 миң сом, Баткен регионалдык башкармалыгы боюнча – 1 851,2 миң сом.

Сунуштама

Чарба субъектилеринен 2023-жылдын 31-декабрына карата айлана-чөйрөнү булгагандыгы үчүн эсептелген төлөмдөрдү өндүрүү боюнча натыйжалуу иш-аракеттер жүргүзүлсүн.

Аныкталды жана корутунду

Өсүмдүк жана жаныбарлар дүйнөсүнүн объекттерин пайдалангандыгы үчүн жыйымдар министрликтин депозит эсебине топтолуп, өсүмдүк жана жаныбарлар дүйнөсүнүн объекттерин пайдалангандыгы тууралуу отчеттору берилгенден кийин Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2015-жылдын 20-октябрындагы № 715 “Кыргыз Республикасында жаныбарлар дүйнөсүнүн объекттерин атайын пайдалангандыгы үчүн акы төлөөнүн ставкаларын жана аларды алуу жана пайдалануу тартибин бекитүү жөнүндө”, 2015-жылдын 23-марты № 143 “Кыргыз Республикасынын аймагында аңчылык кылуу эрежелерин бекитүү жөнүндө” жана 2015-жылдын 14-сентябрындагы № 631 “Кыргыз Республикасынын өсүмдүктөр дүйнөсүнүн объекттерин пайдалангандыгы үчүн акы төлөөнүн ставкаларын бекитүү жөнүндө жана Кыргыз Республикасынын өсүмдүктөр дүйнөсүнүн объекттерин пайдалангандыгы үчүн акыны алуунун жана пайдалануунун тартиби” токтомдорунда каралган ченемдер боюнча тиешелүү бюджеттерге бөлүштүрүлүп которулуп келген. Бирок, 2023-жылдын 1-январына карата министрликтин депозиттик эсебинде 157 959,0 миң сом суммасында өсүмдүк жана жаныбарлар дүйнөсүнүн объекттерин пайдалангандыгы үчүн жыйымдардан түшкөн акча каражаты тиешелүү бюджеттерге бөлүштүрүлбөстөн калып, 2023-жылы түшкөн жыйымдар менен бирге республикалык бюджетке Министрликтин топтоо (аккумуляциялык) эсеби аркылуу 103 806,9 миң сом, тиешелүү айыл өкмөттөрдүн бюджетине (жыйымдын 35%) 90 602,4 миң сом, Министрликтин атайын эсебине – 75 185,1 миң сом чегерилген. 2024-жылдын 1-январына карата депозит эсебинде 9 892,4 миң сом суммасындагы өсүмдүк жана жаныбарлар дүйнөсүнүн объекттерин пайдалангандыгы үчүн жыйымдардан түшкөн акча каражаттары, пайдаланылган жерлерин көрсөткөн отчеттору берилгенге чейин тиешелүү бюджеттерге бөлүштүрүлбөстөн калган.

Сунуштама

Өсүмдүк жана жаныбарлар дүйнөсүнүн объекттерин пайдалангандыгы үчүн Министрликтин депозиттик эсебине түшкөн жыйымдарды, пайдаланылган жерлерин көрсөткөн отчетторун ченемдик документтерде белгиленген мөөнөттө алуу менен, тиешелүү бюджеттерге бөлүштүрүп которуу иштери камсыздалсын.

Аныкталды жана корутунду

2023-жылдын 31-декабрына карата жаратылышка келтирилген зыяндын ордун толтуруу боюнча бузуучуларга коюлган жалпы 29 025,3 миң сом суммасындагы 221 доо арыздар жана 163 административдик укук бузуу иши

боюнча 1 968,3 миң сом суммасындагы административдик айып пул өндүрүлбөстөн турууда.

Сунуштама

Жаратылышка келтирилген зыяндын ордун толтуруу боюнча бузуучуларга салынган доо арыздар жана административдик айып пулдар боюнча түзүлгөн карыздарды өндүрүү иш-аракеттери жүргүзүлсүн.

Аныкталды жана корутунду

Чүй аймактык башкармалыгынын өзгөчө корголуучу жаратылыш аймактары жана биотүрдүүлүк бөлүмүнүн “Укук бузуу жөнүндө” Протоколдордун бланкасынын эсебин жүргүзгөн журналында 2023-жылы аңчы адистерине жана егерлерине берилген бланктын 3 даанасы жок болуп чыкты. Аудит учурунда Чүй-Ысык-Ата райондору боюнча аңчы-адиси 2 бланканы, Жайыл районунун егери 1 бланканы жоготуп алгандыгы тууралуу түшүнүк каттарын берген. 2023-жылы берилген 49 даана “Укук бузуу жөнүндө” Протоколдордун бланктары Чүй аймактык башкармалыгынын бухгалтердик эсебине алынбагандыгын белгилөөгө болот. 19.12.2024-жылдагы № 9 кириштөө документи менен эсепке алынды.

Ошондой эле, Нарын регионалдык башкармалыгында 12.07.2022-жылы № 17 коштомо каты менен алынган 23,1 миң сом суммасындагы бекем отчеттуулук бланктары (абага булгоочу заттарды жана саркынды сууларды чыгарууга, таштандыларды жайгаштырууга уруксат бланктары, текшерүү актыларынын жана бузууларды жоюу жазма буйруктарынын бланктары) бухгалтердик эсепке алынбастан бөлүмдөр тарабынан иштетилип келгендиги аныкталды. Аудиттин жыйынтыгы боюнча бухгалтердик эсепке алынды

Сунуштама

Чүй жана Нарын регионалдык башкармалыктарында бекем отчеттуулук бланктарынын так эсеби жана сакталышы камсыздалсын.

Жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияны кармап туруу үчүн жыйымдары

ЖРЭТКМдин 2023-жылдын 8-августундагы № 222-л буйругуна ылайык, жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияны кармап туруу үчүн жыйымдарды (мындан ары – ЛЖК) эсепке алуу жана контролдоо функциялары Министрликтин Кыргыз геология кызматына жүктөлгөн. Бирок, Министрлик тарабынан Кыргыз геология кызматына жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияны кармап туруу үчүн жыйымдары боюнча жүргүзүлгөн эсептик жана отчеттук маалыматтар өткөрүлүп берилген эмес.

Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министри Д.А. Кутманованын 2022-жылдын 16-мартындагы № 55-п “Жер казынасын пайдалануу чөйрөсүндө ишти оптималдоо жөнүндө” буйругу менен Министрликке караштуу Геология жана жер казынасын пайдалануу департаментинин (азыр - Кыргыз геология кызматы) Лицензияны кармагандыгы үчүн жыйымдар жана экономика сектору жоюлуп, Министрликтин Жер казынасын пайдалануу

башкармалыгынын курамында лицензияны кармоо боюнча жыйым сектору 2 штаттык бирдикте түзүлгөн. Бирок, Министрликтин буйруктарында ЛКЖны эсептөө, контролдоо жана чегерүү боюнча функцияларын Министрликтин башкармалыгынын курамында түзүлгөн секторго өткөрүп берүү көрсөтүлгөн эмес жана кызматтык милдеттери боюнча жобосунда бекитилген эмес.

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2021-жылдын 24-декабрындагы № 338 токтому менен бекитилген (24.07.2023-ж. № 366 токтомунун редакциясында) “Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлигинин Кыргыз геология кызматы жөнүндө” Жобонун 13 пунктунун 3-пунктчасын бузуу менен жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияны кармап туруу үчүн жыйымдардын туура эсептелишине, толук жана өз убагында төлөнүшүнө көзөмөл жүргүзүлгөн эмес.

Ошентип, жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияны кармап туруу үчүн жыйымдардын туура эсептелишине, толук жана өз убагында төлөнүшүнө көзөмөлдүн жоктугунан, 2021-2022-жылдар үчүн ЛКЖнын эсеби, төлөмдөрдүн калдыгы белгисиз болуп калган.

2024-жылдын март-май айларында Кыргыз Республикасынын Башкы Прокуратурасы, Жалал-Абад жана Ош областтары боюнча прокуратуралары тарабынан жалпы төлөнбөй калган ЛКЖнын 548 075,3 миң сомун бюджеттин кирешесине чегерүү үчүн прокуратуранын депозиттик эсебине которуу сунуштамалары берилген.

Кыргыз геология кызматынын Экономика жана лицензияны кармап туруу үчүн жыйымдары бөлүмү тарабынан аудитке берилген толук такталбаган маалыматы боюнча 31.12.2023-жылга карата жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияны кармап туруу үчүн жыйымдарынын төлөнө элек калдыгы 213 340,1 миң сомду түзгөн.

Сунуштама

Жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияны кармап туруу үчүн жыйымдар боюнча ар бир лицензиат менен салыштыруу актылары түзүлүп, эсебин толук калыбына келтирүү жана төлөнбөй калган калдыгын өндүрүү боюнча натыйжалуу иш-аракеттер жүргүзүлсүн.

Бюджеттин жана атайын эсептин каражаттары боюнча чыгымдар сметасынын аткарылышы

Аныкталды жана корутунду

2023-жылга Министрликти күтүүгө бюджеттик каражаттар боюнча чыгымдардын сметасы 589 980,4 миң сом суммасында бекитилип, 817 956,4 миң сомго такталган, кассалык чыгым 757 462,6 миң сомго жүргүзүлгөн, анын ичинен: 628 196,3 миң сом (82,9%) “Эмгек акы” жана “Социалдык фондуна камсыздандыруу төгүмдөрү” беренелеринен, 129 266,1 миң сом (17,1%) башка беренелерден чыгымдалган.

2023-жылы Министрликтин атайын эсеби 271 532,6 миң сом суммасында каржыланган, анын ичинен: Борбордук аппараты боюнча

салыктык эмес кирешелерине 244 709,7 миң сом, түзүмдүк бөлүнүштөрү боюнча акы төлөө кызматтарына 26 822,9 миң сом.

Борбордук аппаратынын атайын эсеби боюнча 244 709,7 миң сом суммасындагы салыктык эмес кирешелери Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 29-апрелиндеги № 233 (2023-жылдын 25-июлунан тартып күчүн жоготкон) жана 2023-жылдын 5-июлундагы №335 токтомдорунун негизинде чегерилген, анын ичинен: 14152700 “Өсүмдүк жана жаныбарлар дүйнөсүнүн объекттерин пайдалануу үчүн жыйымдар” төлөм коду боюнча – 75 220,6 миң сом, 14153100 “Курчап турган чөйрөнү булгаган үчүн жыйымдар” төлөм коду боюнча – 167 918,3 миң сом (2023-жылдын 21-июлуна чейин), 14311600 “Экологиялык зыяндын ордун толтуруу акысы” төлөм коду боюнча – 1 570,8 миң сом (2023-жылдын 23-мартына чейин).

2023-жылы атайын эсептен жалпы 266 392,5 миң сомго кассалык чыгым жүргүзүлгөн, анын ичинен: 219 097,3 миң сом (82,2%) “Эмгек акы” жана “Социалдык фондуна камсыздандыруу төгүмдөрү” беренелеринен, калган 47 295,2 миң сом (17,8%) башка беренелерден чыгымдалган.

Министрликтин 2023-жылдын жыйынтыгы боюнча атайын эсебинде каражаттардын калдыгы – 121 964,5 миң сомду түзгөн, анын ичинен: Борбордук аппарат – 74 527,8 миң сом, Кыргыз геология кызматы – 40 880,7 миң сом. Жана башка түзүмдүк бөлүмдөр – 6 556 миң сом.

Кыргыз геология кызматынын атайын эсеби боюнча 2023-жылдын башындагы калдыгы – 62 150,5 миң сом, акы төлөө кызматынан түшкөн каражаттар - 1 957,8 миң сом, бюджетке чегерилгени - 192,9 миң сом, кассалык чыгымдар – 23 034,7 миң сомго жүргүзүлгөн.

Сунуштама

Министрликтин жана анын түзүмдүк бөлүнүштөрүнүн атайын эсептерине чегерилген каражаттарды натыйжалуу пайдалануу боюнча иш-аракеттер жүргүзүлсүн.

Эмгек акы чыгымдары

Аныкталды жана корутунду

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 29-сентябрындагы № 626 токтому менен бекитилген “Казыналыктын бирдиктүү эсеп системасындагы атайын эсептерде топтолгон бюджеттик мекемелердин каражаттары жөнүндө” жобого ылайык *“Атайын эсептин каражаттары Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган учурларды кошпогондо штаттык санды күтүү боюнча чыгаша милдеттенмелерине жумшалбайт”* деп белгиленген.

Бирок, токтомдун талаптарын бузуу менен Министрликтин борбордук аппаратында 2023-жылга штаттан тышкары 4 штаттык бирдигин кармоого 2023-жылдын февраль айынан август айына чейин 656,0 миң сом өлчөмүндө эмгек акы эсептелген.

Сунуштама

Министрликтин борбордук аппаратында мындан ары атайын эсептин каражаттарынын эсебинен кошумча штаттык бирдиктерди күтүүгө жол берилбесин.

Аныкталды жана корутунду

Кыргыз Республикасынын Экология жана климат боюнча мамлекеттик комитетинин (учурда - ЖРЭТКМ) ишмердигин уюштурууда, Кыргыз Республикасынын Президентинин 2021-жылдын 23-июнундагы № 270 Жарлыгы менен бекитилген “Кыргыз Республикасынын Экология жана климат боюнча мамлекеттик комитетинин кайра түзүлгөн бөлүмдөрүнүн административдик мамлекеттик кызмат орундарына дайындоо жөнүндө” убактылуу Жобонун негизинде административдик кызматтарга экология жана климат боюнча мамлекеттик комитет тарабынан өз алдынча дайындоо тартиби белгиленген.

Бирок, аудит учурунда 2023-жылы иштеген 6 кызматкер жогорудагы Кыргыз Республикасынын Президентинин 2021-жылдын 23-июнундагы № 270 Жарлыгы менен бекитилген Жобонун талаптарын сактабастан, конкурс өткөрүлбөстөн жумушка кабыл алынган.

Сунуштама

Мындан ары, мамлекеттик-жарандык кызматка дайындоолор “Мамлекеттик жарандык кызмат жана муниципалдык кызмат жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын талаптарына ылайык, өткөрүлгөн конкурстардын жыйынтыктары боюнча түзүлгөн резервдин эсебинен жүргүзүлсүн.

Аныкталды жана корутунду

Министрликтин 2022-жылдын 23-августундагы № 170-б буйругу менен кызматкерлерди баалоо критерийлери бекитилген, мында тартиптик жазасы бар кызматкерлерге дем берүүчү төлөмдөрдүн өлчөмү азайтылышы 10 пайыздан 100 пайызга чейин көрсөтүлгөн. Белгилей кетчү нерсе, Министрлик тарабынан жыл ичинде эмгек тартибин бузган жана сөгүштөр берилген борбордук аппараттын кызматкерлеринин сый акыларынын өлчөмү тартип жазасынын көрсөткүчүнө ылайык, 2023-жыл ичинде атайын эсептен жалпы 892,5 миң сомго азайтылып, кармалган эмес.

Сунуштама

Министрликтин 2022-жылдын 23-августундагы № 170-б буйругунун негизинде, тартиптик жазасы бар кызматкерлерге тартип жазасынын көрсөткүчтөрүнө ылайык сый акыларын чегерүүнү камсыз кылбаган кызматкерлердин жоопкерчиликти каралсын.

Аныкталды жана корутунду

Бишкек шаары жана Аламүдүн району боюнча регионалдык башкармалыгы боюнча:

- “Мамлекеттик жарандык кызмат жана муниципалдык кызмат жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 26-беренесинин 6-пунктуна ылайык 41,4 миң сом суммасындагы соттун чечими боюнча төлөмдөр, чечим кабыл алган адамдын эмгек акысынан кармалган эмес;

- материалдык муктаждыктарын тастыктаган документтери жок 8 кызматкерге 15,0 миң сомдон, жалпы 120,0 миң сом суммасында материалдык жардам негизсиз берилген;

- Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 74-беренесинин 3-пунктун бузуу менен бош кызмат ордуна милдетин аткаруучу кылып дайындалган кызматкерлерге 132,4 миң сом суммасында эмгек акы эсептелген (Социалдык фондго чегерүүлөрү менен).

Сунуштама

Бишкек шаары жана Аламүдүн району боюнча регионалдык башкармалыгы боюнча

“Мамлекеттик жарандык кызмат жана муниципалдык кызмат жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 26-беренесинин 6-пунктуна ылайык, 41,4 миң сом суммасындагы соттун чечими боюнча төлөмдөрдү чечим кабыл алган адамдын эмгек акысынан кармоо камсыздалсын.

Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 74-беренесинин 3-пунктун бузуу менен бош кызмат орунга милдетин аткаруучу кылып дайындоого жана тастыктоочу документтери жок материалдык жардам төлөөгө жол берген кызмат адамдарынын жоопкерчилиги каралсын.

Аныкталды жана корутунду

Чүй регионалдык башкармалыгы боюнча

- факт жүзүндөгү эмгек акы сметадан 470,7 миң сомго, отчеттордо көрсөтүлгөндөн (форма №2 жана форма №4) 723,3 миң сомго көп эсептелгендиги;

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 1997-жылдын 25-июнундагы № 377 токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасынын бийик тоолуу жана алыскы зоналарында жайгашкан ишканалардын, мекемелердин жана уюмдардын кызматкерлеринин кызматтык маяналарына ай сайын төлөнүүчү үстөктөрдү төлөө үчүн эмгек стажын белгилөөнүн жана эсептөөнүн тартибинин талаптарын бузуу менен иштеген жерлери бийик тоолуу жана алыскы, барууга кыйын зоналарга кирбесе дагы, 3 кызматкерге эмгек акыларына 250,9 миң сом суммасындагы кошумча үстөк акы эсептелинген;

- 2023-жылы башкармалыктын башкы бухгалтери К.К. Кубанычбекованын эмгек акы банктык карточкасына 99,6 миң сом ашыкча которулгандыгы аныкталган. Республикалык бюджетке төлөө тапшырмасы менен которулган.

Сунуштама

Чүй регионалдык башкармалыгы боюнча эмгек акы чыгымдарына сметадан ашык эсептөөгө, отчеттук маалыматтар менен айырмачылыктарга, ченемдик актыларда каралбаган үстөк акыларды жана эсептелгенден ашык төлөмдөрдү жүргүзүүгө жол берилбесин, тиешелүү кызматкерлердин жоопкерчиликтери каралсын.

Аныкталды жана корутунду

“Кулун-Ата” мамлекеттик жаратылыш коругу” мекемесинде Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 117-беренесин бузуу менен 9

кызматкерге эмгек өргүү 2 күнгө көп берүүнүн натыйжасында 14,5 миң сомго ашыкча төлөм жүргүзүлгөн.

Сунуштама.

“Кулун-Ата” мамлекеттик жаратылыш коругу” мекемеси кызматкерлерге ар жылдык акы төлөнүүчү негизги эмгек өргүүнү берүүдө, Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 68-беренесинин талаптары эске алынсын, ашыкча төлөмдөргө жол берген кызматкерлердин жоопкерчиликти каралсын.

Аныкталды жана корутунду

Курчап турган чөйрөнү коргоо жана экологиялык коопсуздук чөйрөсүндө мамлекеттик жөнгө салуу департаментинде 2023-жылдын 31-декабрына карата “Элдик Банк” ААКсындагы банк эсебинде “Эмгек акысы” беренесинен 33,8 миң сом ашыкча которулган акча каражаты калгандыгы аныкталды.

Сунуштама

Курчап турган чөйрөнү коргоо жана экологиялык коопсуздук чөйрөсүндө мамлекеттик жөнгө салуу департаментинин “Элдик Банк” ААКсындагы банк эсебинде калган ашыкча которулган 33,8 миң сом акча каражатын бюджетке кайтаруу камсыздалсын.

Аныкталды жана корутунду

Ысык-Көл регионалдык башкармалыгында жана “Ысык-Көл” биосфералык аймагынын дирекциясында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 29-сентябрындагы № 626 “Казыналыктын бирдиктүү эсеп системасындагы атайын жана депозиттик эсептерде топтолгон бюджеттик мекемелердин каражаттары жөнүндө” токтомуна ылайык, жамааттык келишимдерде техникалык жана кенже тейлөөчү персоналынын кызматкерлерине компенсация төлөө шарттары каралбагандыгына карабастан, ЖРЭТКМдин 2022-жылдын 29-сентябрындагы № 178-п буйругунун негизинде, техникалык жана кенже тейлөөчү персоналынын кызматкерлерине атайын каражаттын эсебинен транспорттук чыгымдар үчүн айына 2000 сомдон жана тамактануу үчүн айына 5000 сом өлчөмүндө компенсация төлөнүп берилген. Аудит камтыган мезгил аралыгында жалпы компенсация төлөмдүн суммасы Ысык-Көл регионалдык башкармалыгы боюнча 881,2 миң сомду, “Ысык-Көл” биосфералык аймагынын Дирекциясы боюнча 871,0 миң сомду түзгөн.

Сунуштама

Ысык-Көл регионалдык башкармалыгында жана “Ысык-Көл” биосфералык аймагынын дирекциясында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 29-сентябрындагы № 626 “Казыналыктын бирдиктүү эсеп системасындагы атайын жана депозиттик эсептерде топтолгон бюджеттик мекемелердин каражаттары жөнүндө” токтомуна ылайык, жамааттык келишимдерде техникалык жана кенже тейлөөчү персоналынын кызматкерлерине компенсация төлөө шарттары каралган учурда гана жүргүзүлсүн.

Негизсиз төлөмдөргө жол берген кызматкерлердин жоопкерчилиги каралсын.

Аныкталды жана корутунду

“Кан-Ачуу” жана “Саймалуу-Таш” мамлекеттик жаратылыш парктарында Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 106-беренесине ылайык, ченемге салынбаган жумуш күнү үчүн үстөк акы төлөөдө жамааттык келишимде ченемге салынбаган жумуш күнү менен иштеген кызматкерлердин кызмат орундарынын тизмеги түзүлбөгөндүгүнө жана уюмдун ички эмгек тартиби менен белгиленбегендигине карабастан, ченемге салынбаган жумуш күнү үчүн эмгек акыга 25% өлчөмүндө үстөк акы төлөнүп келген. Аудит камтыган мезгил аралыгында төлөнгөн үстөк акынын суммасы “Кан-Ачуу” мамлекеттик жаратылыш паркында 558,5 миң сомду жана “Саймалуу-Таш” мамлекеттик жаратылыш паркында 513,6 миң сомду түзгөн.

Сунуштама

“Кан-Ачуу” жана “Саймалуу-Таш” мамлекеттик жаратылыш парктарында Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 61-беренесинин 6-пунктуна ылайык ченемге салынбаган жумуш күнү үчүн үстөк акы төлөөдө жамааттык келишимде ченемге салынбаган жумуш күнү менен иштеген кызматкерлердин кызмат орундарынын тизмегин түзүү жана уюмдун ички эмгек тартиби менен белгиленгенде жүргүзүү талаптарынын сакталышы көзөмөлгө алынсын.

“Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын талаптарынын сакталышы

Аныкталды жана корутунду

“Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 9-беренесинин 2-бөлүгүнүн 1-пунктунда “Техникалык өзгөчөлүктөрдү жана алдын ала бюджетти көрсөтүү менен берилген өтүнмөлөрдүн негизинде, сатып алуулар планын түзүү учурунда жана кулактандырууну жарыялоонун алдында (сатып алууларды пландоо, планын түзүү этабында, алкактык макулдашууну түзүүдө жана бир булактан сатып алууда) сатылып алынуучу товарлардын, жумуштардын, кызмат көрсөтүүлөрдүн жана консультациялык кызмат көрсөтүүлөрдүн рыногуна мониторинг жүргүзөт” деп көрсөтүлгөн.

Бирок, сатылып алынуучу товарлардын, жумуштардын, кызмат көрсөтүүлөрдүн жана консультациялык кызмат көрсөтүүлөрдүн рыногуна мониторинг жүргүзүлбөстөн, *Министрликтин Борбордук аппараты 590 миң сомго автомашиналарды оңдоого, Чүй регионалдык башкармалыгы 298,9 миң сомго аңчылык жабдыктарын сатып алууларды жүргүзгөн.*

Сунуштама

Министрликтин борбордук аппаратында жана Чүй регионалдык башкармалыгында “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын кызмат көрсөтүүлөрдүн рыногуна мониторинг жүргүзүү, аткарылуучу жумуштардын тизмесин көрсөтүү менен сатып алууларды өткөрүү, сатып алуулардын шарттарына ылайык

келишимдерди түзүү талаптарынын аткарылышын камсыз кылбаган тиешелүү кызматкерлердин жоопкерчиликти каралсын.

Аныкталды жана корутунду

Кыргыз геология кызматы тарабынан Кыргыз Республикасынын “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Мыйзамынын 9-беренесинин 2-бөлүгүнүн 1-пунктунда көрсөтүлгөн кызмат көрсөтүүлөрдүн рыногуна мониторинг жүргүзүү талабын сактабастан 2023-жылы “Кыргызгеология” мамлекеттик ишканасынан бир булактан сатып алуу 19 837,9 миң сомго, анын ичинен атайын эсептен 10 470,7 миң сомго жана бюджеттик каражаттан 9 367,2 миң сомго жүргүзүлгөн.

Сунуштама

Мындан ары, Кыргыз Республикасынын “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Мыйзамынын рыноктогу бааларга мониторинг жүргүзүү талаптарын так сактоо менен сатып алуулар жүргүзүлсүн, жооптуу кызматкерлердин жоопкерчиликти каралсын.

Аныкталды жана корутунду

“Салкын-Төр” жана “Кара-Шоро” мамлекеттик жаратылыш парктарында “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесин бузуу менен, милдеттүү түрдө сатып алуу жол-жоболорун жүргүзбөстөн тиешелүүлүгүнө карата 10,0 миң сомго жана 927,6 миң сомго түз келишим түзүү ыкмасы менен сатып алуулар жүргүзүлгөн.

Сунуштама

Кыргыз Республикасынын “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Мыйзамынын 1-беренесин бузуу менен милдеттүү түрдө сатып алуу жол-жоболорун жүргүзбөстөн сатып алууларга жол берген кызмат адамдарынын жоопкерчиликти каралсын.

Аныкталды жана корутунду

Талас регионалдык башкармалыгында сатып алуулардын талаптарында жана 2023-жылдын 31-июлундагы көмүр берүү келишиминде каралбаган аванстык төлөмдөр 72,8 миң сом суммасында которулган.

Сунуштама

Мындан ары, *Талас регионалдык башкармалыгы боюнча* сатып алуулардын шарттарына ылайык түзүлгөн келишимдерде каралбаган алдын ала төлөөлөргө жол берилбесин, бузууларга жол берген жооптуу кызматкерлердин жоопкерчилиги каралсын.

Дебитордук жана кредитордук карыздардын эсеби жана абалы

Аныкталды жана корутунду

2023-жылдын 31-декабрына карата *Алатай мамлекеттик жаратылыш паркында* - 73,9 миң сом, *Падыша-Ата жаратылыш коругунда* - 4,3 миң сом, *Беш-Арал жаратылыш коругунда* - 30,3 миң сом, *Биотүрдүүлүктү сактоо жана өзгөчө корголуучу жаратылыш аймактары департаментинде* - 1,2 миң сом, *Талас регионалдык башкармалыгында* - 569,3 миң сом, жалпы 679,0 миң сомго дебитордук карыз бухгалтердик эсептен жашырылгандыгы аныкталган.

Сунуштама

Алатай мамлекеттик жаратылыш паркында - 73,9 миң сом, Падыша-Ата жаратылыш коругунда - 4,3 миң сом, Беш-Арал жаратылыш коругунда - 30,3 миң сом, Биотүрдүүлүктү сактоо жана өзгөчө корголуучу жаратылыш аймактары департаментинде - 1,2 миң сом, Талас регионалдык башкармалыгында - 569,3 миң сом суммасындагы дебитордук карыздар бухгалтердик эсепке алынып, тийиштүү жактар менен эсептешүүлөр жүргүзүлсүн.

Аныкталды жана корутунду

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 2018-жылдын 25-декабрындагы № 137-Б буйругу менен бекитилген, “Мамлекеттик башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансылык отчетту жүргүзүү боюнча” жобонун 312-пунктуна ылайык, аванстык төлөмдөрдүн (алдын-ала төлөө) суммалары подрядчы тарабынан аванстык төлөмдүн суммасына банктык кепилдик берилген шартта, келишимдин жалпы суммасынын 10 пайызынан ашпоого тийиш. Банктык кепилдик аванстык төлөм толук тындырылганга чейин күчүндө калат. Мамлекеттик сырды коргоо, өзгөчө кырдаалдарга, улуттук коопсуздук жана коргоо, ошондой эле Бириккен Улуттар Уюму тарабынан түзүлгөн уюмдар (өкүлчүлүктөр) аркылуу дары-дармек каражаттары жана медициналык буюмдар, билим берүү уюмдары үчүн окуу материалдары түздөн-түз байланышкан товарларды, жумуштарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү сатып алуу келишимдерин түзүүдө келишимдин суммасынын 10 пайызынан көп аванстык төлөмдөр (алдын ала төлөө) каралышы мүмкүн.

Ал эми, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 2023-жылдын 11-июлундагы № 2-Б буйругу менен бекитилген, “Мамлекеттик башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансылык отчетту жүргүзүү боюнча” жобонун 312-пунктуна ылайык (2023-жылдын 5-октябры № 6-Б буйругу менен киргизилген өзгөртүүлөрдөн кийин), контрактты (келишимди) түзүүдө:

- жумуштарды аткарууга жана кызматтарды көрсөтүүгө авансалык төлөмдөрдүн өлчөмү контракттын (келишимдин) суммасынан 10 пайызга чейин белгиленет;

- товарларды берүүгө, чийки заттарды жана материалдарды сатып алууга байланышкан жумуштарды аткарууга, Бириккен Улуттар Уюму тарабынан түзүлгөн уюмдар (өкүлчүлүктөр) аркылуу дары-дармек каражаттарын жана медициналык буюмдарды, ошондой эле билим берүү уюмдары үчүн окуу материалдарын сатып алууга аванстык төлөмдүн өлчөмү контракт (келишим) түзүүдө тараптар тарабынан белгиленет.

Жогоруда көрсөтүлгөн жоболордун 312-пункту сакталбастан, Бишкек шаары жана Аламүдүн району боюнча регионалдык башкармалыгында - 1 322,7 миң сомго, Ош регионалдык башкармалыгында 322,5 миң сомго, Нарын мамлекеттик жаратылыш коругунда 305,7 миң сомго

сатып алууларды жүргүзүүдө, жеткирүүчүлөргө жана подрядчыларга 10 пайыздан ашыкча аванстык төлөмдөр жүргүзүлгөн.

Сунуштама

Дебитордук карыздардын пайда болушуна жол бербөө максатында, Бишкек шаары жана Аламүдүн району боюнча регионалдык башкармалыгында, Ош регионалдык башкармалыгында, Нарын мамлекеттик жаратылыш коругунда сатып алуулардын негизинде түзүлгөн келишимдерде аванстык төлөмдөрдүн өлчөмү Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 2024-жылдын 22-январындагы №1-б буйругу менен бекитилген, “Мамлекеттик башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансылык отчетту жүргүзүү боюнча” жобонун 312-пунктуна ылайык белгиленип, төлөнүшү көзөмөлгө алынсын, алдын ала которуулардын натыйжасында түзүлгөн дебитордук карыздарды жоюу камсыздалсын.

Аныкталды жана корутунду

Алатай мамлекеттик жаратылыш паркында 490,8 миң сом суммасындагы мөөнөтү өтүп кеткен дебитордук карыздар аныкталган.

Сунуштама

Алатай мамлекеттик жаратылыш паркында 490,8 миң сом суммасындагы мөөнөтү өтүп кеткен дебитордук карыздар боюнча иш чаралар Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 2024-жылдын 22-январындагы №1-б буйругу менен бекитилген, “Мамлекеттик башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансылык отчетту жүргүзүү боюнча” жобонун 7-главасынын “Дебитордук карызды эсепке алуу” 3-параграфына ылайык жүргүзүлсүн.

Транспорт чыгымдарына аудит

Аныкталды жана корутунду

“Кан-Ачуу” мамлекеттик жаратылыш паркы мекемеси жана “Саймалуу-Таш” мамлекеттик жаратылыш паркында транспорт чыгымын жүргүзүүдө ченемдик документтердин төмөндөгү талаптары сакталбагандыгы аныкталды:

- Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 30-апрелиндеги №240 “Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын кызматтык жана нөөмөттүк автотранспортун пайдаланууну тартипке келтирүү боюнча чаралар жөнүндө” токтомунун жооптуу тараптар менен кызматтык транспорттук каражат үчүн жоопкерчилик келишимин түзүү бөлүгүндө;

- Кыргыз Республикасынын Транспорт жана коммуникация министрлигинин 2015-жылдын 30-декабрындагы №366 буйругу менен бекитилген Автомобиль транспортторунда күйүүчү-майлоочу материалдардын линиялык керектөө нормаларын колдонуу жана аларды эсептөөнүн методикасы жөнүндө эрежесинде көрсөтүлгөн ченемдерге ылайык

кызматтык унааларына күйүүчү-майлоочу материалдарды чыгымдоо ченемин бекитүү бөлүгүндө;

- Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 2023-жылдын 11-июлундагы № 2-Б “Мамлекеттик башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансылык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча” жобонун талаптарына ылайык жол барагында унаа жүргөн аралыкты, багыттарын көрсөтүү менен жүргүзүү бөлүгүндө.

Сунуштама

“Кан-Ачуу” мамлекеттик жаратылыш паркы мекемеси жана “Саймалуу-Таш” мамлекеттик жаратылыш паркында транспорт чыгымын жүргүзүүдө, ченемдик документтердин төмөндөгү талаптарын сактоо камсыздалсын:

- Кыргыз Республикасынын Министрлер кабинетинин 2022-жылдын 30-апрелиндеги № 240 “Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын кызматтык жана нөөмөттүк автотранспортун пайдаланууну тартипке келтирүү боюнча чаралар жөнүндө” токтомунун жооптуу тараптар менен кызматтык транспорттук каражат үчүн жоопкерчилик келишимин түзүү бөлүгүндө;

- Кыргыз Республикасынын Транспорт жана коммуникация министрлигинин 2015-жылдын 30-декабрындагы № 366 буйругу менен бекитилген “Автомобиль транспортторунда күйүүчү-майлоочу материалдардын линиялык керектөө нормаларын колдонуу жана аларды эсептөөнүн методикасы жөнүндө” эрежесинде көрсөтүлгөн ченемдерге ылайык кызматтык унааларына күйүүчү-майлоочу материалдарды чыгымдоо ченемин бекитүү бөлүгүндө;

- Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 2024-жылдын 22-январындагы №1-Б буйругу менен бекитилген “Мамлекеттик башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансылык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча” жобонун талаптарына ылайык жол барагында унаа жүргөн аралыкты, багыттарын көрсөтүү менен жүргүзүү бөлүгүндө.

Ижара төлөмдөрүнө аудит

Аныкталды жана корутунду

“Сары-Челек” биосфералык коругу менен “Альфа Телеком” ЖАК ортосунда түзүлгөн келишим боюнча коруктун территориясына фидердик антенна коюу боюнча келишим түзүлүп, 2023-жылы коруктун атайын эсебине 72,0 миң сом акча каражаты келип түшкөн. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2021-жылдын 24-сентябрындагы № 183 “Мамлекеттик мүлктү ижарага берүүнүн тартиби жөнүндө” жобону бекитүү тууралуу токтомунун 81-пунктуна ылайык “Ижара акысы ай сайын төлөмдөрдүн белгиленген так суммасы түрүндө ыйгарым укуктуу органдын алыш-бериш эсебине төгүлүп, андан ары салыктык эмес кирешелер жөнүндө мыйзамда белгиленген тартипте республикалык бюджетке которулат” деген талаптары сакталбастан республикалык бюджетке которулган эмес.

Аудиттин жыйынтыгы боюнча 2024-жылдын 25-декабрындагы № 204 төлөө тапшырмасы менен 72,0 миң сом республикалык бюджетке которулган.

Аныкталды жана корутунду

Кара-Шоро мамлекеттик жаратылыш парк мекемесинин аймагында Союз учурунан бери турган дача тибиндеги курулма, жалпы аянты 9 гектар чамасындагы жер тилкесин Абдраш уулу Бек тегин аттуу жаран менчик катары колдонуп келет жана Кара-Шоро мамлекеттик жаратылыш парк мекемеси менен ижара келишими түзүлгөн эмес, мамлекеттик жаратылыш парк мекемесине төлөмдөр төлөнбөй келет. Төлөмдөрдү төлөө боюнча Кара-Шоро мамлекеттик жаратылыш парк мекемеси Абдраш уулу Бек тегин аттуу жаранга эскертүү иретинде жана парктын аймагында жайгашкандыгына байланыштуу келишим түзүү максатында билдирүү каты жөнөтүлгөн. Бирок, жер тилкесинин ээси Абдраш уулу Бек тегин тарабынан эч кандай жооп болгон эмес.

Сунуштама

Кара-Шоро мамлекеттик жаратылыш парк мекемесинин аймагында жайгашкан жалпы аянты 9 гектар чамасындагы жер тилкесин колдонуп келген Абдраш уулу Бек тегин аттуу жарандан тийиштүү төлөмдөрдү төлөтүү жагы көзөмөлгө алынсын.

Аныкталды жана корутунду

“Саймалуу-Таш” мамлекеттик жаратылыш паркында “Өзгөчө корголуучу жаратылыш аймактары жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 21-беренесинде (Мамлекеттик жаратылыш парктарын пайдалануунун режими) мамлекеттик жаратылыш парктарынын зоналарына мал жаюу каралган эмес. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 1992-жылдын 12-октябрындагы № 502 токтому менен бекитилген “Кыргыз Республикасынын айлана-чөйрөнү коргоо, ден-соолукту чыңдоочу, рекреациялык жана тарыхый-маданий жерлерин пайдалануунун тартиби жөнүндө” жобонун 16-пунктунда жаратылыш парктарынын аймактарында мал жаюуга тыюу салынары көрсөтүлгөн. Ошол эле учурда, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2015-жылдын 5-октябрындагы № 677 токтому менен бекитилген, “Кыргыз Республикасынын мамлекеттик жаратылыш парктарынын жерлерин пайдалануунун тартиби жөнүндө” жободо мамлекеттик жаратылыш парктарынын жерлери мал жаюуга бир сезонго гана бериле тургандыгы көрсөтүлүп, берүү шарттары каралган эмес.

Сунуштама

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине

“Өзгөчө корголуучу жаратылыш аймактары жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамындагы, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 1992-жылдын 12-октябрындагы № 502 токтому менен бекитилген, “Кыргыз Республикасынын айлана-чөйрөнү коргоо, ден соолукту чыңдоочу, рекреациялык жана тарыхый-маданий жерлерин пайдалануунун тартиби жөнүндө” жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2015-жылдын 5-октябрындагы № 677 токтому менен бекитилген, “Кыргыз

Республикасынын мамлекеттик жаратылыш парктарынын жерлерин пайдалануунун тартиби жөнүндө” жоболорундагы жайыттарды мал жаюуга берүү боюнча карама-каршылыктарды жоюу боюнча иш жүргүзүлсүн.

Негизги каражаттардын жана товардык материалдык баалуулуктардын эсеби жана абалы

Аныкталды жана корутунду

Министрликтин борбордук аппаратында негизги каражаттардын жана материалдык баалуулуктардын 2024-жылдын 1-январына карата эсебин кароодо 346,8 миң сом суммасындагы негизги каражаттар 31225200 “Аз баалуулуктагы тез эскирүүчү предметтер” эсебинде көрсөтүлгөндүгү аныкталган. Аудит учурунда 31225200 “Аз баалуулуктагы тез эскирүүчү предметтер” эсебинде көрсөтүлгөн 346,8 миң сом суммасындагы негизги каражаттар тиешелүү негизги каражаттардын эсебине алынган.

Сунуштама

Мындан ары, *Министрликтин борбордук аппараты* негизги каражаттардын жана материалдык баалуулуктардын эсебин жүргүзүүдө, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 2024-жылдын 22-январындагы №1-Б буйругу менен бекитилген “Мамлекеттик башкаруу секторунун уюмдары тарабынан бухгалтердик эсепти уюштуруу жана жүргүзүү боюнча” Жобонун талаптарына ылайык алып барылсын.

Аныкталды жана корутунду

Министрликтин баланс эсебинде Жер ресурстары, кадастр, геодезия жана картография боюнча мамлекеттик агенттигинин Бишкек филиалынын кыймылсыз мүлктүн укугу боюнча мамлекеттик реестринде Айлана-чөйрөнү коргоо министрлигине катталган, баштапкы баланс баасы 1 123,1 миң сом суммасындагы 1998-жылы курулуп колдонууга берилген, Фучик көчөсүндө жайгашкан 24 батирлүү № 72 турак үйү турат. Аталган турак үйдүн батирлери белгиленген тартипте менчиктештирилбестен белгисиз адамдардын колдонуусунда болуп келүүдө.

Сунуштама

Бишкек шаарынын Фучик көчөсүндө жайгашкан мамлекеттин менчигинде турган 24 батирлүү № 72 турак үйүндө жашаган адамдардын батирлерди пайдалануу укуктарын териштирүүнүн жыйынтыгы боюнча тиешелүү чаралар көрүлсүн.

Аныкталды жана корутунду

“Сары Челек” мамлекеттик биосфералык коругунун балансында турган кирпичтен салынган турак үй баланстык баасы 1 690,8 миң сом, кирпичтен салынган турак үй баланстык баасы 1 895,4 миң сом, топурактан салынган каркастык турак үй баланстык баасы 38,3 миң сом жана коруктун балансында мончо катары эсептелген баланстык баасы 18,5 миң сомдук имараттар учурда Аркыт айылынын тургундарынын колдонуусунда экендиги аныкталды. Ошондой эле, коруктун балансында турган кызматтык 2 даана пистолет, 3 ок атуучу К-20 Иж үлгүсүндөгү мылтыктар өз учурунда Аксы райондук ички

иштер бөлүмүнө тапшырылгандыгы, бирок бүгүнкү күнгө чейин коруктун эсебинде экендиги белгилүү болду.

Сунуштама

“Сары Челек” мамлекеттик биосфералык коругунун балансында турган жеке жактардын колдонуусундагы 3 турак үй жана мончонун пайдалануу укуктарын териштирүүнүн жыйынтыгы боюнча тиешелүү чаралар көрүлсүн. Ошондой эле, Аксы райондук ички иштер бөлүмүнө тапшырылган коруктун балансында турган кызматтык курал-жарактарды баланстан чыгаруу боюнча тиешелүү мамлекеттик органдар менен иш жүргүзүлсүн.

Аныкталды жана корутунду

Нарын регионалдык башкармалыгы 2014-жылы жеке жактан 2200,0 миң сомго сатып алынган жер үйдө жайгашкан. Бирок, бүгүнкү күнгө чейин Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Жер ресурстары, кадастр, геодезия жана картография боюнча мамлекеттик агенттигинин Нарын филиалына каттоого алына элек.

Сунуштама

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 2024-жылдын 22-январындагы №1 буйругу менен бекитилген “Мамлекеттик башкаруу секторунун уюмдары тарабынан бухгалтердик эсепти уюштуруу жана жүргүзүү боюнча” Жобонун талаптарына ылайык, 2014-жылы жеке жактан 2 200,0 миң сомго сатып алынган административдик имараты Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Жер ресурстары, кадастр, геодезия жана картография боюнча мамлекеттик агенттигинин Нарын филиалынан каттоодон өткөрүлсүн.

Аныкталды жана корутунду

2005-2013-жылдар мезгил аралыгында *“Чоң-Кемин” мамлекеттик жаратылыш паркына* тиешелүү 5 жер участкана соттордун чечимдери менен жеке менчик укугу жөнүндө мамлекеттик актылар берилгендиги аныкталды.

Сунуштама

“Чоң-Кемин” мамлекеттик жаратылыш паркынын жеке менчик укугуна катталган тиешелүү 5 жер участкан кайтарып алуу боюнча министрлик менен биргеликте тиешелүү иш чаралар жүргүзүлсүн.

Аныкталды жана корутунду

Негизги каражаттардын жана материалдык баалуулуктардын 2024-жылдын 1-январына карата эсебин кароодо негизги каражаттар 31225200 “Аз баалуулуктагы тез эскирүүчү предметтер” эсебинде көрсөтүлүп калгандыгы *Чүй регионалдык башкармалыгында* 109,02 миң сомго, *Нарын регионалдык башкармалыгында* 211,6 миң сомго, *“Чоң-Кемин” мамлекеттик жаратылыш паркында* 641,0 миң сомго аныкталды.

Ошондой эле, *Нарын регионалдык башкармалыгынын* административдик имаратында өз күчтөрү менен капиталдык оңдоо иштерине колдонулган 83,0 миң сом суммасындагы курулуш материалдары административдик имараттын баланстык баасын жогорулатууга алып барылбастан чыгымдар эсебине алып барылган.

Аудиттин жыйынтыгы боюнча *Чүй регионалдык башкармалыгында* 109,02 миң сомго жана *“Чоң-Кемин” мамлекеттик жаратылыш паркында* 641,0 миң сомго 31225200 “Аз баалуулуктагы тез эскирүүчү предметтер” эсебинде көрсөтүлүп калган негизги каражаттарды тиешелүү негизги каражаттардын эсебине которуу иштери жүргүзүлдү.

Сунуштама

Нарын регионалдык башкармалыгында Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 2024-жылдын 22-январындагы №1-б буйругу менен бекитилген “Мамлекеттик башкаруу секторунун уюмдары тарабынан бухгалтердик эсепти уюштуруу жана отчетту жүргүзүү боюнча” Жобонун талаптарына ылайык, 31225200 “Аз баалуулуктагы тез эскирүүчү предметтер” эсебинде көрсөтүлгөн 211,6 миң сом суммасындагы негизги каражаттар жана административдик имараттын капиталдык ондоо иштерине колдонулган 83,0 миң сом суммасындагы курулуш материалдар боюнча тиешелүү иш алып барылсын.

Аныкталды жана корутунду

Биотүрдүүлүктү сактоо жана өзгөчө корголуучу жаратылыш аймактары департаментинде 2024-жылдын 1-январына карата жүгүртүү-сальдолук ведомостко ылайык Департаменттин балансында 79 баш топоз жалпы баланстык 2 690,0 миң сом наркы менен. Аудиттин жүрүшүндө Департамент тарабынан 2020-жылдан бери топоздорду жаш малдан кайра баалоо жүргүзүп чоң малга которуу менен баланстык наркын көтөрүү жумуштары жүргүзүлгөн эмес, башкача айтканда 35 баш ири мүйүздүү малдын баланстык наркы жогорулатылбагандыгы аныкталган.

Департаменттин жооптуу адамдары тарабынан топозду өткөрүп берүүдө 13 чоң топозду 2024-жылы туулган 13 жаш топоздорго алмаштырылгандыгы белгилүү болду. Мындан улам жоготуулардын суммасы болжол менен 520,0 миң сомду түзгөн. Мындан тышкары, 50 миң сомдук 2 баш топоз, жалпы 100,0 миң сомго жетишпестиги аныкталган.

Сунуштама

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 2024-жылдын 22-январындагы №1-Б буйругу менен бекитилген Мамлекеттик башкаруу секторунун уюмдары тарабынан бухгалтердик эсепти уюштуруу жана жүргүзүү боюнча Жобонун “Негизги каражаттарды эсепке алуу эсеби” бөлүгүнө ылайык жүргүзүлсүн. Жетпей калган 2 баш топозду, ошондой эле жаш топоздорго алмаштырылган 13 баш чоң топозду ордуна коюу жагы камсыздалсын. Бузууларга жол берген жооптуу кызмат адамдарынын жоопкерчилиги каралсын.

“Кыргызгеология” мамлекеттик ишканасы

2023-жылга мамлекеттик ишкананын ишине жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыгы боюнча жылдык жалпы киреше боюнча декларациясында 3 349,9 миң сом суммасына киреше аз көрсөтүлгөндүгү, жыйынтыгында бюджетке 335,0 миң сом пайда салыгы төлөнбөй калгандыгы аныкталды.

Ошондой эле, № 7066 СР лицензиясы боюнча 2 387,0 сомго, № 7069 СР

лицензиясы боюнча 8 314,0 миң сомго, жалпы 10 701,0 миң сомго жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияны кармап туруу жыйымы боюнча төлөнө элек калдыгы бар экендиги белгилүү болду.

Сунуштама

Жогорудагы кошумча эсептелген 335,0 миң сом пайда салыгын жана төлөнбөстөн турган 10 701,0 миң сом суммасындагы жер казынасын пайдаланууга укугуна лицензияны кармап туруу жыйымын бюджетке которуу камсыздалсын.

Аныкталды жана корутунду

2023-жылдын 31-декабрына карата ишкананын жалпы дебитордук карызы 15 398,3 миң сомду, ижара акысы боюнча өндүрүлбөгөн дебитордук карыз 6 152,3 миң сомду түзгөн.

Сунуштама

21 550,6 миң сом суммасындагы дебитордук карыздарды өндүрүү боюнча тиешелүү иш жүргүзүлсүн.

“Борбордук лаборатория” мамлекеттик ишканасы

Ишкананын 2023-жылга бюджетинин кирешеси 47 250,0 миң сом, чыгашасы 41 855,4 миң сом, салыкка чейин пайдасы 5 394,6 миң сом суммасында Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлиги менен макулдашылып, Мамлекеттик мүлктү башкаруу мамлекеттик агенттиги тарабынан бекитилген. Факт жүзүндө 2023-жылы киреше 150 494,9 миң сом суммасында түшүп, планга карата 3,2 эсе, 2022-жылга салыштырмалуу 1,8 эсе иш көлөмүнүн көбөйүшүнүн эсебинен өскөн.

Ишкананын негизги киреше булактары кен байлыктардан тандап алынган сынамдарга лабораториялык изилдөөлөрдү жүргүзүү кызматын юридикалык жана жеке жактарга акы төлөөнүн негизинде көрсөтүүдөн түшкөн каражаттар түзөт. 2021-жылдын 1-июлуна карата ишкананын жетекчисинин 01.07.2021-жылдагы № 1-23/28-1 буйругу менен бекитилген “Кызматтар жана баалар каталогу” боюнча лабораториялык изилдөөлөрдү жүргүзүү кызматын көрсөтүп келген. Ишкананын 2022-жылдын 18-августундагы № 1-21/141 кайрылуу катына Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлигине караштуу Монополияга каршы жөнгө салуу кызматы 2022-жылдын 2-сентябрындагы № 09-1/1838 каты менен ишкананын көрсөткөн кызматтарынын баасын макулдашууга укуктук негиз жок экендигин билдирген.

Ишкананын факт жүзүндөгү чыгымдары 90 634,3 миң сомду түзүп, бекитилген планга карата 2,2 эсе, 2021-жылга карата 1,8 эсе өскөн. 2023-жылдын жыйынтыгы боюнча ишкананын салык төлөмүнө чейинки пайдасы 59 860,6 миң сомду түзүп, бекитилген планга карата 11 эсе, 2022-жылга карата 1,8 эсе өскөн.

Аныкталды жана корутунду

Киреше табуу менен байланышпаган башка жактардын кайрылуулары боюнча берилген жардамдарга чыгымдалган 189,0 миң сом жылдык жыйынды

кирешеден кыскартылгандыгын, жыйынтыгында 18,9 миң сомго салык алынуучу пайда кыскарып калгандыгын белгилөөгө болот. Аудиттин жыйынтыгы боюнча ишкана тарабынан салык кызматына такталган бирдиктүү салык декларациясы тапшырылып, республикалык бюджетке 18,9 миң сом пайда салыгы 2024-жылдын 29-ноябрындагы төлөм тапшырыгы менен которулган.

Ошондой эле, ишкананын кызматкерлеринин кайрылуулары боюнча төлөнгөн жалпы 91,0 миң сом суммасындагы материалдык жардамдан Социалдык фондго камсыздандыруу төлөмдөрүнө 24,7 миң сом, киреше салыгына 8,2 миң сом эсептелбей калгандыгын белгилөөгө болот. Аудиттин жыйынтыгы боюнча мамлекеттик салык кызматына жогорудагы эсептелбей калган төлөмдөргө такталган отчеттору берилип, жыйынтыгында Социалдык фондго камсыздандыруу төлөмдөрүнө чыккан 21,0 миң сом кошумча камсыздандыруу төлөмдөрү которулган.

Сунуштама

Мындан ары, киреше табуу менен байланышпаган чыгымдарды бирдиктүү салык декларациясы боюнча жылдык жыйынды кирешеден кыскартууга жол берилбесин, ишкананын кызматкерлерине кошумча материалдык жардам жана сыйлоо төлөмдөрү киреше салыгын жана камсыздандыруу төлөмдөрүн кармоо менен жүргүзүлсүн.

Аныкталды жана корутунду

2023-жылдын 31-декабрына карата ишкананын банк эсебинде конкурстук сунуштун жана келишимдин аткарылышын кепилдик камсыз кылуу үчүн төлөнгөн 3 жылдан ашык талап кылынбаган акча каражаты 9,9 миң сомду түзгөн. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 29-сентябрындагы №626 токтому менен бекитилген “Казыналыктын бирдиктүү эсеп системасындагы депозиттик эсептерде топтолгон бюджеттик мекемелердин каражаттары жөнүндө” Жобонун 4-пунктуна ылайык, аудиттин жыйынтыгы боюнча 9,9 миң сом республикалык бюджетке 2024-жылдын 28-ноябрындагы № 304 төлөө тапшырмасы менен которулду.

Сунуштама

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 29-ноябрындагы № 626 “Казыналыктын бирдиктүү эсеп системасындагы атайын жана депозиттик эсептерде топтолгон бюджеттик мекемелердин каражаттары жөнүндө” токтомуна ылайык, 3 жылдан ашык талап кылынбаган акча каражаттарын бюджетке которуу иштери өз убагында жүргүзүлсүн.

Аныкталды жана корутунду

2023-жылдын 31-декабрына карата ишкананын баланс эсебинде 3 жылдан ашкан төлөө мөөнөтү өткөн дебитордук карызы 1410 “Товарлар, кызмат көрсөтүүлөр үчүн алууга каралган эсептер” эсебинде 45,4 миң сомду (2017-2020-жж.), кредитордук карызы 3210 “Сатып алуучулардын жана буюртмачылардын аванстары” эсебинде - 233,0 миң сомду (2014-2020-жж.) түзгөн. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2010-жылдын 7-октябрындагы № 231 токтому менен бекитилген “Ишкердик субъекттердин, коммерциялык

эмес уюмдардын (бюджеттик мекемелерден башкасынын) финансылык-чарбалык ишинин бухгалтердик эсебинин эсептик планын колдонуу боюнча” Нускамага ылайык, тиешелүү талаптар үчүн жарандык мыйзамдарда белгиленген доонун эскириши мөөнөтү бүткөн кредитордук карыз 6200 “Башка операциялык иштерден түшкөн кирешелер” эсебине алып барууга, ал эми төлөө мөөнөтү өткөн дебитордук карыздарды кайтарууну баалоонун жыйынтыгында 1491 “Алууга каралган эсептер боюнча кайтарылбас карыздарга резерв” эсебине алып барууга, жыйынтыгында чыккан пайдадан алдын ала эсеп боюнча 18,7 миң сом пайда салыгын төлөөгө жатат. Аудиттин жыйынтыгы боюнча 2024-жылдын 31-декабрындагы № 3 бухгалтердик аныктама менен ишкананын баланс эсебинде 3 жылдан ашкан төлөө мөөнөтү өткөн дебитордук жана кредитордук карыздарды ишкананын ишинин жыйынтыгына алып баруунун натыйжасында бюджетке кошумча 18,7 миң сом пайда салыгы эсептелген.

Сунуштама

Мындан ары, “Ишкердик субъекттердин, коммерциялык эмес уюмдардын (бюджеттик мекемелерден башкасынын) финансылык-чарбалык ишинин бухгалтердик эсебинин эсептик планын колдонуу боюнча” Нускамага ылайык, тиешелүү талаптар үчүн жарандык мыйзамдарда белгиленген доонун эскириши мөөнөтү бүткөн кредитордук карыздар 6200 “Башка операциялык иштерден түшкөн кирешелер” эсебине алынып, тиешелүү пайда салыгын төлөө иштери өз учурунда жүргүзүлсүн.

“Жаратылышты өнүктүрүү фонду” Коомдук фонду (мындан ары - Фонд)

Аныкталды жана корутунду

2024-жылдын 1-январына карата курчап турган чөйрөнү коргоо жана жаратылыш байлыктарын сактоо боюнча каржыланган долбоорлордун дебитордук карызы 947 038,5 миң сомду түзгөн, кредитордук карызы жок. Ал эми, аудиттин жүрүшүндө берилген маалымат боюнча 2024-жылдын 1-январынан тартып 2024-жылдын 1-ноябрына чейин грант алуучулар тарабынан 492 342,0 миң сомго отчеттор, 139686,3 миң сомго аткарылган жумуштардын актылары тапшырылган, Фонддун эсебине 1 916,9 миң сом жана Кыргыз Республикасынын Улуттук коопсуздук мамлекеттик комитетинин депозиттик эсебине 59 272,8 миң сом кайтарылган. 2024-жылдын 1-ноябрына карата дебитордук карызы 253 820,5 миң сомду түзгөн.

Ошондой эле, 2700 “Узак мөөнөттүү дебитордук карызы” бухгалтердик баланс эсебинде 5 136 376,2 миң сом (60600,0 миң АКШ доллары) өлчөмүндөгү дебитордук карыз “Жаратылышты өнүктүрүү фонду” Коомдук фондунун Байкоочу кеңешинин отурумунун 2019-жылдын 11-октябрындагы № 05 протоколунун жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 31-октябрындагы № 416-р тескемесинин негизинде, республикалык бюджетке которуп берүүнүн жыйынтыгында түзүлгөн, бүгүнкү күнгө чейин кайтарылып бериле элек.

Белгилей кетсек, 5 136 376,2 миң сом (60600,0 миң АКШ доллары) өлчөмүндөгү узак мөөнөттүү дебитордук карызды кайтаруу боюнча Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлиги 2023-жылдын 10-мартындагы №15-01-6/1414 каты менен Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине кайрылган.

Ал эми, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги 2023-жылдын 30-мартындагы №11-2/3765 каты менен Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасы пайдаланылган каражаттарды Бирдиктүү казыналык эсепке калыбына келтирүү боюнча Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги милдеттендирилгендигин, буга байланыштуу учурда бул маселени алгылыктуу механизмдер менен чечүү боюнча иштер жүргүзүлүүсүн билдирген.

Сунуштама

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине жана Министрликке

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 31-октябрындагы №416-р тескемесинин негизинде республикалык бюджетке которуп берүүнүн жыйынтыгында түзүлгөн 5 136 376,2 миң сом (60600,0 миң АКШ доллары) суммасындагы дебитордук карызды жоюу максатында Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлиги менен жаратылышты коргоо багытында пайдалануу боюнча иш-чаралардын программасын иштеп чыгуу каралсын.

Кыргыз Республикасынын курчап турган чөйрөсүн коргоо жана жаратылыш байлыктарын сактоо боюнча долбоорлорго/программаларга жана Фонддун каражаттарынын жана ссудаларынын берилишине аудит

Аныкталды жана корутунду

“Табият-Ааламы” Коомдук фонду “Нарын областында бал өндүрүү боюнча экологиялык достук бизнес долбоорун колдоо аркылуу ресурстарды үнөмдөөчү, органикалык балчылыкты өнүктүрүү” долбоору боюнча 24 900,0 миң сомго каржыланган. Долбоордун жалпы наркы 35 884,8 миң сом, суралган каражат 24 801,8 миң сом. Долбоор эксперттик комиссиянын 2022-жылдын 28-ноябрындагы №4 протоколу менен жактырылып 2022-жылы 17 000,0 миң сом жана 2023-жылы 7 900,0 миң сом өлчөмүндө каржыланган. Бирок, “Табият-Ааламы” Коомдук фонду тарабынан бүгүнкү күнгө чейин долбоорду ишке ашырууга каржыланган 24 900,0 миң сом өлчөмүндөгү акча каражатын максаттуу пайдаланылышын тастыктоочу документтери менен отчету бериле элек.

Аталган долбоорго мурунку жүргүзүлгөн аудиттин алкагында аудит жүргүзүлгөн, долбоор боюнча баардык документтер Кыргыз Республикасынын Улуттук коопсуздук мамлекеттик комитети тарабынан алынгандыгына байланыштуу, долбоор боюнча чыгымдалган каражаттарга аудит жүргүзүү мүмкүн болгон жок.

Сунуштама

“Табият-Ааламы” Коомдук фонду “Нарын областында бал өндүрүү боюнча экологиялык достук бизнес долбоорун колдоо аркылуу ресурстарды үнөмдөөчү, органикалык балчылыкты өнүктүрүү” долбоору боюнча каржыланган 24 900,0 миң сом өлчөмүндөгү акча каражатын максаттуу пайдаланылышын тастыктоочу документтери менен отчетун Фонд тарабынан алуу камсыздалсын.

Аныкталды жана корутунду

“Агат-Нур” коомдук кайрымдуулук фондунун “Мурас багы” долбоору боюнча мурунку жүргүзүлгөн аудиттин алкагында аудит жүргүзүлүп, жыйынтыгында каржы жана башка бузуулар аныкталган эмес, болгону 2023-жылдын 1-августуна карата 9200,0 миң сом өлчөмүндөгү дебитордук карыз бар экендиги көрсөтүлгөн. Долбоордун жалпы наркы жана суралган каражат 44 243,0 миң сом. Фонд тарабынан жалпы каржыланган каражат 27 000,0 миң сомду түзөт. Мындан сырткары, Фонддун макулдугу жок, 2023-жылдын 17-мартындагы № 1-17 “Эко-Кут” Коомдук фондунун жана “Агат-Нур” коомдук кайрымдуулук фондунун ортосунда түзүлгөн акча каражатын пайдалануу келишиминин негизинде “Эко-Кут” Коомдук фондунан эки айлык мөөнөткө (2023-жылдын 17-майына чейин) 15000,0 миң сом өлчөмүндөгү каражат которулуп берилген. Келишимдин талаптарына ылайык “Агат-Нур” коомдук кайрымдуулук фонду бүгүнкү күнгө чейин 15000,0 миң сом өлчөмүндөгү каражаты “Эко-Кут” Коомдук фондуна кайтарылган эмес.

“Жаратылышты өнүктүрүү фонду” Коомдук фондунун Байкоочу кеңешинин 2021-жылдын 20-сентябрындагы №5 чечими менен бекитилген “Кыргыз Республикасында курчап турган чөйрөнү коргоо жана жаратылыш ресурстарын сактоо боюнча долбоорлорду/программаларды баалоо жана тандоо боюнча” Нускаманын 6 жана 20-пункттарын бузуу менен, тактап айтканда, комиссия мүчөлөрү долбоордун экологиялык, социалдык-экономикалык аспектилери, максаттарын жана милдеттерин эске албастан жана долбоорлорду/программаларды ишке ашыруу тажырыйбасынын бар экендигин тастыктабастан, суралып жаткан каражаттардын көлөмүн эске алуу менен арыз ээсинин каржылоодогу жана башка булактардан каржылоодогу өздүк үлүштүк катышуусуна баа бербестен, эксперттик комиссия тарабынан долбоор жактырылган.

Мындан тышкары, Фонддун жана “Агат-Нур” Коомдук кайрымдуулук фондунун ортосунда түзүлгөн 2023-жылдын 16-февралындагы № 101 келишиминин төмөнкү талаптарын бузууга жол берилген:

-№ 1 тиркемеде долбоордун биринчи жана экинчи фазасын ишке ашыруу мөөнөтү көрсөтүлгөн эмес;

-3.3-пунктунун талаптарын бузуу менен тактап айтканда, биринчи фаза боюнча мониторинг жүргүзүлбөстөн (№ 3 тиркеме) жана ишке ашырылган фаза боюнча грант алуучунун отчету жок (№ 4, № 5 тиркеме) 10000,0 миң сом которулуп берилген.

Долбоор боюнча 2024-жылдын 17-сентябрында ЖРЭТКМдин Баткен областы боюнча жетектөөчү адиси Турдалы уулу Э., Лейлек районунун аңчысы А. Өсөров, “Жаратылышты өнүктүрүү фонду” Коомдук фондунун адистери К.К. Бейшеев, М. Акымбеков жана “Агат-Нур” Коомдук кайрымдуулук фондунун жетекчиси К.Т. Турдубаевдар тарабынан мониторинг жүргүзүлүп акт түзүлгөн. Актыда 100 га жерге 24 120 даана бадам көчөтү отургузулганы жана 63% тамыр алганы көрсөтүлгөн.

Бирок, “Агат-Нур” Коомдук кайрымдуулук фонду тарабынан бүгүнкү күнгө чейин долбоор боюнча каржыланган 27000,0 миң сом өлчөмүндөгү чыгымдарга тастыктоочу документтери менен отчету тапшырылган эмес.

Сунуштама

- “Кыргыз Республикасында курчап турган чөйрөнү коргоо жана жаратылыш ресурстарын сактоо боюнча долбоорлорду/программаларды баалоо жана тандоо боюнча” Нускамасынын жана 2023-жылдын 16-февралындагы түзүлгөн келишиминин талаптарын бузууга жол берген жооптуу кызматкерлердин жоокерчиликтери каралсын.

- “Агат-Нур” коомдук кайрымдуулук фондунун “Мурас багы” долбоору боюнча каржыланган 27000,0 миң сом өлчөмүндөгү чыгымдарга тастыктоочу документтери менен отчетун Фонд тарабынан алуу камсыздалсын.

Аныкталды жана корутунду

2023-жылдын 20-февралындагы № 102 каржылоо жөнүндө келишимине ылайык, Фонддун 2023-жылдын 20-февралындагы № 32-п буйругунун негизинде 2023-жылдын 21-февралындагы № 21 төлөө тапшырмасы менен 2000,0 миң сом “Бакдөөлөт” Коомдук фондуна которулуп берилген. Бирок, “Бакдөөлөт” Коомдук фонду тарабынан 2023-жылдын 20-февралындагы № 102 түзүлгөн каржылоо келишиминин 5-бөлүмүнүн 5.5-пунктунун талаптарын бузуу менен бүгүнкү күнгө чейин каражаттарды максаттуу пайдаланылышын тастыктоочу документтери менен отчету тапшырылбай келет.

Сунуштама

“Жаратылышты өнүктүрүү фонду” Коомдук фондунун жана “Бакдөөлөт” Коомдук фондунун ортосунда 2023-жылдын 20-февралындагы түзүлгөн келишимдин талаптарына ылайык, каржыланган 2 000,0 миң сом өлчөмүндөгү каражат боюнча тастыктоочу документтери менен отчетун тапшыруу камсыздалсын.

Аныкталды жана корутунду

“БАТТ Строй” ЖЧКсы “Таза коом” долбоору (таштандыларды сорттоо) боюнча 2023-жылдын 14-февралындагы № 99 түзүлгөн келишиминин негизинде 5400,0 миң сомго каржыланган. Долбоордун жалпы наркы 7 700,0 миң сом, суралган каражат 5 400,0 миң сом. Долбоорду ишке ашыруу мөөнөтү 6 ай (2023-жылдын 14-августуна чейин), дареги Чүй областынын Токмок шаары.

“БАТТ Строй” ЖЧКсы 2023-жылдын 14-февралындагы № 99 түзүлгөн келишиминин 5-бөлүмүнүн 5.5-пунктунун талаптарын бузуу менен, бүгүнкү

күнгө чейин каржыланган 5 400,0 миң сомго максаттуу пайдаланылышын тастыктоочу документтери менен отчетун тапшырбай келет.

Аудиттин жүрүшүндө, Коомдук фондунун төрайымы Т. Абдиева менен биргеликте Токмок шаарына “ВАТТ Строй” ЖЧКсынын юридикалык дареги боюнча барган учурунда “ВАТТ Строй” ЖЧКсынын юридикалык дарегинде башка жаран жашап жаткандыгы, 5 400,0 миң сомго сатып алынуучу погрузчик трактору, таштанды сорттоо жабдуулары ал жерде жок экендиги аныкталган. Натыйжада, “ВАТТ Строй” ЖЧКсы тарабынан 5 400,0 миң сом өлчөмүндөгү гранттык каражаттын максаттуу пайдаланылышы жана чыгымдалышы тастыкталган жок. Долбоор өз максатына жеткен эмес.

Сунуштама

“ВАТТ Строй” ЖЧКсы тарабынан 5 400,0 миң сом өлчөмүндөгү гранттык каражаттын максаттуу пайдаланылышы камсыздалбагандыгы боюнча материалдар укук коргоо органдарына берилсин.

Аудитор

Ж.Ш. Нурматов